

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Leylâ Erbil Cüce

Desenler Mustafa Horasan

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Gencl Yayın: 698

Bu kitap hiçbir "ödül"e katılmamıştır.

Mustafa Horasan 1965'te Aydın'ın Karacasu Kasabası'nda doğdu. 1986'da Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı Özgün Baskı Resim Bölümü'nü bitirdi. Almanya, Fransa, Hollanda, İspanya ve Amerika'da sanatsal çalışmalar yaptı. Sanatçı halen İstanbul'da kendi atölyesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışan Horasan'ın yurtiçi ve yurtdışı özel koleksiyon ve müzelerde eserleri bulunmaktadır.

TÜRK EDEBİYATI

**LEYLÂ ERBİL
CÜCE**

**© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2009
Sertifika No: 11213**

**EDİTÖR
RÜKEN KIZILER**

**GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM**

**DÜZELTİ
ASLI YALKUT**

**GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI**

1. BASKI: YAPI KREDİ YAYINLARI, 2001

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA

1. BASKI: MART 2003, İSTANBUL

11. BASKI: MART 2012, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-461-5 (KARTON KAPAKLI)

ISBN 978-605-360-545-4 (CİLTİ)

BASKI

BİLNET MATBAACILIK BİLTUR BASIM YAYIN VE HİZMET A.Ş.

YUKARI DUDULLU ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ 1. CADDE NO:16 ÜMRANİYE / İSTANBUL

(0216) 444 44 03

SERTİFİKA NO: 15690

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

**Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek
metin, gerek görsel malzeme hiçbir yolla yaymевinden izin alınmadan çoğaltılamaz,
yayımlanamaz ve dağıtılamaz.**

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL

Tel. (0212) 252 39 91

Fax. (0212) 252 39 95

www.iskulttur.com.tr

Leylâ Erbil

Cüce

Desenler Mustafa Horasan

Ahmet Oktay ve Tülay Börtecene'ye

Yazarın Notu

Geçen yıl (2000), ara sıra kaldığımız yazlık köy evimizdeki komşularımdan biri; tek başına yaşayan bir kadın öldü. Benden beş altı yaş büyüktü sanırım. Ara sıra evine çağırırdı, sohbet ederdik. Siyasetle, edebiyatla, sanatla, özellikle sinemayla çok ilgiliydi. En sevdiği yönetmen Lütü Akad'dı, onun için, "Türkiye'de sinemacı olmak talihsizliğine uğramış dehadır!" derdi. Bir çoban köpeği beslerdi. Divan şiirini de çok iyi bilirdi. Sokmazdı evine yakınımızdaki tarlada rençperlik eden Hatice Ab-la'dan, oğlu Yıldırım'dan bir de benden başka kimseyi. Pasaklı bir hanımdı oldukça; çok az eşyası vardı, yine de eşya yığılı dar-madağın bir ev sezerdim boşlukların altında, koltuğa otururken toz kaplardı havayı, yapış yapıştı çay fincanları, duvarların asıl renginin yerini alan akneli akıntılar değişik bir manzara resminin önünde oturduğum duygusunu uyandırır. Acayip bir duvar saati zamanı geldiğinde beyin zonklatan perdelerde çalardı. Yukarı kata çıkan iki merdivenden birinin daracık sarmal ve dar olduğunu, artık onu iptal ettiğini söylemişti, berikinin kararmıştı limonlukları, basamakları yer yer erimiş, dimdikti. Koca kafalı ahşap tırabzanları, anımsatırdı sarıklı mezar taşlarını.

Zenîme'ydi adı. Kendisi evden çıkmazdı pek. Bana gelmeyi de hiç kabul etmedi. Sürekli iç savaştan söz ederdi. Konuşurdu: "İç savaş çıkarmaya uğraşıyorlar, bölmeye uğraşıyorlar Cumhuriyet'i!.." "Korkmayın öyle bir şey olmaz," derdim, "Sen Arap-

ları bilmezsin, onlarla bir arada yaşadık biz!” derdi. Her yaz karşılaştığımızda ilk sözü, “Gördün mü bu bir yılda yaşananları, bir adım daha yaklaştık iç savaşa haklı mıymışım?” olurdu. Hemen ardından karıncalardan söz açardı; karıncalar mutfağında, yerde, şekerliğinde her yerde vardılar gerçekten. Ama ekmek, yemek kırıntılarına gelirdi onlar; temizlik yoktu ki bu evde! Belki de karıncalardan söz ederken başka şeylerdi konu ettiği. Şöyle bir şey söylemişti bir gün: “Uyurken üzerimde dolaşmadıklarını nasıl bilebilirim!” Bütün bu karmaşaya karşın ev tertemiz kopardı. Azıcık tarçınlı, zencefilli, bergamut karışımı çok hoş bir rayiha yayılıyordu bu eve.

Zenîme’ydi adı. Zaman zaman kederli, derin yeislere kapılmış bulurdum onu, zaman zaman neşeyle taşmış kırıp geçirirdi gülmekten insanı. Güzelliği silinmemişti büsbütün. Lokma gözlü, uzun boylu, incecik, düzgün vücutluydu; kadınsı çizgileri yerindeydi hâlâ. Tuhaf kostümlerle dolaşırdı evin içinde. Her giydiğinin bir anısı vardı. Şunu babasıyla Fifth Avenue’dan, şunu Lahor’dan Alman sevgiliyle, berikini Kinshasa’dan almış olurdu. Bir seferinde sabah kahvesine gitmiştim, Chanel’in siyah tül ve ipek dantel karışımı yerlere kadar uzun dekolte bir gece giysisiyle karşıladı beni. Bir seferinde de gene siyah payetlerle işlenmiş muslinden bir Chanel kılıfıyla oturdu oklava yutmuş gibi; kafasında da Madame Matisse’in şapkasını andıran ufak siyah tekerlek şapkası! Gençliğinde bir Chanel tutkunu olduğunu da o gün kendisi söyledi. Babasının işi dolayısıyla (bu işin ne olduğu netlikle anlayamadı hiç) Gabrielle Chanel ve çevresiyle de tanışmış. Hayatı boyunca “Cuir de Russie” sürünmüş! Giderek Jean

Cocteau, Darius Milhaud, Francis Poulenc'in de içinde olduğu "Altılar Grubu"yla sıkı fıkı arkadaşlık etmiş... Bu hesaba göre doksanlarında falan olmalıydı ama doğrusu göstermiyordu hiç. Chanel giysileriyle olduğunda araya her zamankinden değişik tırtıklı bir uzaklık koyar, biraz yukardan bakardı bana. Ancak dolaşırdı çoğunlukla özensiz bir pantolon ve kazakla.

Bana söylediğine göre, Kâbil'de doğmuş, ilkokula kadar oralarda yaşamışlar sonra ülkeye dönmüşlerdi, Niğde'de bitirmiş ilkokulu, ardından babasıyla hemen hemen tüm dünyayı dolaşmıştı; annesinden pek söz etmezdi. Bir de ağabeyi varmış erken yaşta yitirdiği. Babasının, "Babai" şeyhi olduğunu bir gün ağzından kaçırmış gibi yapmıştı. Aslında "diplomat" sayılırdı, dedi babası için. "Nerede gömülüdür babanız?" diye sorduğumda, dedi "İstanbul'da, Sahrayıcedit'te!" Kafamı kurcalayan birçok şey vardı anlattıklarında ama değildi dönüp soru sorulacak birisi. Ne anlattıysa o kadar kendisi.

Bir kez evlenip ayrılmış. O kocadan, yıllardır yüzünü görmediği, yaşayıp yaşamadığını bile bilmediği bir oğlu olmuş. Ama ne özlemine çekerdi ne de sözünü ederdi! (Zaten sık sık, anılardan nefret ettiğini, anı yazmak kadar ucuz bir şey olamayacağını, gerçekse yazılanlar geçmişini satmak anlamına geldiğini, gerçek değilse ki mutlaka yalanlarla doluydu anılarımız, insanlığa yararı olmayan özlem ve özentilerden, böbürlenmelerden başka bir şey değildi.) Şimdilerde ellilerinde olmalıydı oğlu diye geçirdim o anlatırken, ne güzeldi elli yaşında bir oğlu olması bu kadının oysaki! Hayatının herkese kapadığı bir noktası bir gizi, gerçek bir acısı olmalıydı bence, ama yine de dolu dolu yaşamış, dünyanın

her bir yerinde sevgilileri olmuş; gözü arkada kalmamış, güçlü bir kadına benziyordu.

Zenîme'ydi adı. Yemek masasının ucunda dururdu kurulmuş daktilosu ağız açık bekleyen. Düşünüyorum da, seksenlerinde(?) bir kadın tek bir kitap yayımlamış kimsenin haberi yok, bir iç yarası gibi daktilosu da sürekli açık Naumann-İdeal, Q klavye. Utanıyordum, oraya gözüm kayacak diye.

Kendisi ateistti. Öyle demişti bana, gerçi yatağının başucunda duvarda bir cüz asılıymış, indirdi gösterdi bir gün (babasının işi dolayısıyla Ortadoğu'da dolaşırken çok ucuza düşürmüştü); bir Kuran-ı Kerim, adını unuttuğum ünlü bir Arap hattatın eseriymiş. Ramazanlarda da oruç tutardı Zenîme Hanım. "Sağlığa iyidir, sen de tut," derdi. Vaktiyle "Ümraniye Musiki Mektebi Hümayunu"nda "Nazariye-yi Musikiye" dersleri de aldığını anlatmıştı bana; bir akşamüstü, buzlu cin eşliğinde sohbet etmiş kafayı bulunca şarkılar söylemiştik; o yaşta bile billur gibi şırıldıyordu sesi.

Söylediğine göre, Dame de Sion'u burada bitirdikten sonra, bir ara bazı sol gruplara yataklık ettiği iddiasıyla cezaevinde yatmıştı; uzun süre tecritte hücrede bırakmışlar, koltuk altlarına kızgın yumurtalar oturtarak ağzından laf almak istemişlerdi ama konuşturamamışlardı Zenîme Hanım'ı. Hayatının belki kendisini bile şaşırtan en kutsal anısı o olmalıydı. Her karşılaşmamızda yinelerdi bu hikâyeyi, işkence daha insaniydi benim zamanımda, derdi, modern teknoloji henüz gelmemişti Türkiye'ye, çok acıyorum şimdikilere!..

Zenîme Hanım, bir ara babası Lâmiî Bey’le Amerika’ya gitmiş ya da kaçmıştı; orada ve Avrupa’da müritleri olduğunu söylerdi babasının. Orada, Boston’da üniversitede “Aristatâlis’ten ‘Hayvan İnsan’ Sevgisi” konusunda doktora yapmış ve aynı üniversitede profesör olarak, “İslâm’da Yalansızlığın Ürettiği Estetik Merhametin Dünya Hümanizmine Katkıları” üzerine ders vermişti. Yurda dönene kadar bu kürsüde çalışmıştı; “üç nesil Amerikalı eğittiğini” söylerken, sağ kaşı onurlu titreşimlerle sıçardı; esmer bir kadındı biraz da kalın kıllı. Camgöbeği gözleri kim bilir bu benizde ne arardı... Kissinger’in de gizli öğrencilerinden biri olduğunu söylerdi; evde rastladığım tek fotoğraf da onundu zaten; çay sehпасının camından karıncaların elverdiği ölçüde yan dönmüş sırtır dururdu bu casus. Neden “gizli” olduğunu bir türlü soramamıştım kendisine. Yukarıda değindiğim gibi kimi konularda durdururirdi insanı bazı jestlerle. (O anda ben bir şey sormadığım halde, ağzının önünde sevmediği bir şey uçuyormuş gibi elinin tersiyle kovalayıverirdi.) Snop sayılmazdı ama sizin kuşkularınızı doyurmaya da hiç yanaşmazdı. Emekli olduktan sonra Türkiye’ye, bizim köydeki babasından kalmış olan hımış eve yerleşmişti.

Bana altmış yıl kadar önce Amerika’da Habsburg Yayınevi’nce İngilizce olarak basılmış olan tek kitabı, felsefi romanı, *Hiçlik*’i armağan ettikten sonra birbirimize olan yakınlığımız arttı, çünkü bu kitabı tam olarak anlayamasam da –birbirini aşan metafizik göndermelerle doluydu– çok ilginç bulmuştum ve bu da Zenîme Hanım’ın bana güvenmesini sağlamıştı. Böylece yanına kimseyi sokmayan Zenîme Hanım’la yazları daha sık görüşür olmuştuk.

Geçen yaz mayıs ayıydı (2000) telefonla gene çağırıdı beni. Gittiğimde, başını kara ipek bir şalla sımsıkı Humeyniciler gibi bağladığını gördüm ve çok şaşırdım. Bana, bilimin ve insan istencinin insanları mutlu etmeye yetmeyeceğinden, herkesin bir inanca gereksinimi olduğundan söz etti. “Allah’ın varlığına inanmıyorum ama inanmışlar gibi yaşamak rahatlatıyor beni,” dedi. Sanki ben, “Olmaaz!” demişim gibi, “Rahatlıyorsam neden olmuyormuş?” diye söylendi. İnsan zayıf bir yaratık olduğu için, “Eline kiliseyi, camiye, havrayı vererek onları öbür dünyayı boy-layana kadar oyuyorlar biliyorum ama biraz da iyileştiriyorlar onları, cahil cühela takımı bunlar; inanıyorlar işte, çaresizler; bir amacı oluyor hayatlarının!” dedi. Bütün bunları sormadığım halde başını örttüğü için benden özür dilerce sıralıyordu. Ben hiç ses etmeden dinledim. Birden öfkeli bir tonla, mutluluğun ve dünyanın esrarını çözdüğünü, bir roman yazmakta olduğunu, bunun yayımlanmasına yardımcı olup olmayacağını sordu. Elbette, elimden geleni yaparım, dedim. Böylece de söz vermiş oldum Zenîme Hanım’a.

Zenîme Hanım’ın oturma odası ya da salonu sanki orta yerde ulu bir çınar varmış da onun tüm yaprakları sonbaharın geli-şiyle kuruyup dökülmüş gibi yerlere serilmiş yazılı yapraklarla doluydu o gün. Kâğıtlar da kim bilir ne uzun süre orada öylece kalmışsa onlar da sararmış solmuşlardı. O gün çok sinirliydi. Bana sürekli “Basma, basma diyorum sana, sağır mısın!” diye bağırarak onları yerden toplattı, gedikli üstçavuş edasıyla, “Al götür sakla, sana emanet ediyorum işte!” dedi. Aradan bir ay geçmeden bir kez daha çağırıdı beni. Yerden topladıklarımı bir

sıraya sokmadan rasgele göz gezdirmiş, bir şeye benzetemeyerek atmıştım elimden ama telefonda “harika şeyler” olduğunu uydurdum. Yalanımı anlamış gibi hızla kaparken telefonu, kızgın kızgın, “Bekliyorum,” dedi.

Kapıyı korka korka çaldım ne ki yazdıklarından söz bile etmedi, Kaban’ı (köpeğini) özlediğini anlattı. Başını çözmüştü gene, gür siyah kıvrıkcık saçları başının çevresinde havaya kalkmış kara bir ikonaya dönüştürmüştü onu, belki de bu saçları zapt edemediği için başörtüsünü denediğini düşündüm. O ise sürekli “Lâ-rahate-fi-d-dünya, lâ-rahate-fi-d-dünya,” diye beş on kez yineledi. Ben gene büyüklerine saygılı bir kadın olarak, ses etmeden önüme bakıp dinledim düşüncelerini, Kaban’ın ölümünden, Metin Göktepe’nin katillerini saklayan devletten, Gazi kıyımından, Sivas olaylarından akıl almaz yorumlarla delice sözler etti! “Kötülükle başa çıkılmaz! Dünyayla baş edilmez! İnsanlara acımayacaksın!” dedi sonunda. İnsanların ne günahı var ki bile diyemedim.

Bazı kimseler karşılarındakinin hiçbir konu hakkında düşünemediklerini sanarak hep kendilerini ortaya koyarlar. Ben bu insanları da çok ilginç bulurum ve hiç alınmam hallerine, işte Zenîme Hanım da onlardan biriydi. Zaten ben de yaşlandıkça insan denilen âciz varlıkları olduğu gibi sevmeyi ve kabul etmeyi öğrenmiştim. Kabul edilemeyecek kadar zor ya da alçak olduklarına inandığımda görüşmezdim onlarla; Zenîme Hanım asla öyle değildi; iyi, dürüst, onurlu bir insandı bence. Biraz kafası; dalıp dalıp kendisini çıkardı derinlerden o gün, üstelik yeni yazdıkları da vardı; onlar da yerlere serpilmiş beni bekliyordı.

“Al götür onları artık gözüm görmesin!” dedi, ikramda bulurcasına bana! Onları da topladım. “Keşke numaralasanız ya da tarih belirtseniz; böyle zor oluyor,” dedim. “İnsan zihni, insan düşüncesi sıra numarasına göre çalışmıyor ki!” dedi.

Giderken arkamdan, “İstersen yırt? Ya da yak, yok et!” diye seslendi. “Olur mu öyle şey Zenîme Hanım, ben sizin gibi bir yazar tanımadım hayatımda, kıyar mıyım hiç onlara!” dedim. Göz göze durduk bahçe kapısının önünde, şüphelenmişti birden benden; gözüme sahih konuşan insanların perdesini indiriverdim ve “Yazdıklarınızı düzenleyemedim henüz ama öylece karışık okuduklarımdan bile ne denli üstün bir yazın adamı olduğunuz anlaşılıyor nasıl yakarım onları?” dedim, bekledim; gözlerinin camgöbeği yumuşayıverdi. Ve o anda şimdiye kadar hiç tanık olmadığım bir şiveyle “Şükraaan!” dedi. Şükran da değil “Şukhgran” gibi bir ses kaçtı hançeresinden! Gerçi Arapça da biliyordu, Farsça da babasının işi dolayısıyla ama!.. Sonra da, “Leylâ,” dedi, “yazın adamı değil, kadınıyım ben! Anlayacaksınız tümünü okuduğunda!” “Aaa! Elbette, elbette dilim sürçmüş, yazın adamı mı dedim yoksa!” diye hayıflandım bir süre. Bir iki adım daha yaklaştı, “Acaba,,, sabit okurlarım olur mu benim de?” diye sordu toprağa bakarak. “Ah! Nasıl olmazmış efem!” dedim, okurlara hiddetlenerek, “Göreceksiniz şu kitabı bir yayımlayalım, görürsünüz, hoşça kalın, görüşürüz!” dedim.

Bir daha onunla görüşemedik. Ölümünden sonra bu koca tomarı okumaya başladım. Tarihsiz, sayfa numarasız olan bu yazıları birbirine bağlamakta güçlük çektim; okurlar belki de benden iyisini becerip, cümleleri daha uygun yerlere yerleştire-

rek okuyabilirler bu metni. Birçok yerde bu gerçekleşebilir. Bir de bence, kimi akla sığmaz, hiçbir yere yakışmaz saçma sapan parçaların atıldığıнын bilinmesi gerekir. “Atıldı” dediysem yok edilmediler; Zenîme Hanım’ın tüm tıpkıyazımları saklıdır ben-de. Çok az yerde de asıl metnin özünü bozmadan birkaç satır ekleyerek işin içinden çıkmaya çalıştığımı itiraf etmeliyim. Bu yazının sanki kıyılmış bir bütünün yerdeki parçalardan bitleştirildiğini okurların unutmaması gerekir. Bu yüzden daha yetenekli birinin elinden daha değişik bir metin çıkabilir, giderek anlam da çok katmanlaşarak Zenîme Hanım’ın intiharını daha anlaşılır kılabilirdi diye düşünmüyör değilim.

Bir de sayfalar dolusu anlamsız savaş betimlemelerine rastladım Zenîme Hanım’da. Bu savaş bir çölde geçiyordu ve bir vaha vardı ama yer yer Tolstoy’un kış savaşı betimlemelerinden alıntılar içeriyordu. Bu alıntılara yazarını anarak dipnot da koymuştu. Kendisi karakalemle, bodur şövalyeler, kılıç ve kılıç boyunda erkeklik organı desenleriyle kenar süsleri de çiziktirmişti bazı sayfalara. Hangi savaştan söz ettiği hiç anlaşılılmıyordu. Din savaşlarına benzettim ben biraz; acımasız, kıran kırana kanlı bir savaş! Ancak taraflar belli değildi –belki bir iç savaşı–, erler şalvarlı ve kalpaklı ama silahsız, elleri kılıç yerine erkeklik organlarıyla dolu gözü dönük cücemsi yaratıklardı. Bu “Savaşlar Bölümü”nü bütünüyle çıkardım metinden. Ancak yakmadım, o sayfaları da sakladım. Görmek isteyen olursa bendedir.

Sonuçta bir dileği yerine getirebilmenin dışında bu yazını ilginç bulduğumu da söylemeliyim. Bu yüzden, işin sonunda yayınevlerini dolaşmaya başladım.

Zenîme Hanım, ad falan koymamıştı kitabına. *Cüce* adını ben koydum. Bu adın plastik gücüne inanırım. Aslında *Zenîme Hanım* olmalıydı adı, ama satmazdı.

Son görüşmemizin hemen ardından, 2000 yılının 12 Ekim’inde uyku haplarıyla intihar ettiğini çok geç haber aldım. Biz çoktan dönmüştük yazlıktan, içimden, bu cadı gelecek yaza daha çok kâğıt toplatır bana yerlerden diyordum; sağlığı iyiydi, dimdik bir kadındı, parası pulu vardı, yerindeydi aklı; intihar edişini hâlâ anlamış değilim ben. Toprağına yıldızlar, ateşböcekleri, güneşler yağsın.

Zenîme’ydi adı.

Leylâ Erbil

Cüce

Sizin eviniz yolun üst başındaydı, sis, yolun alt ucundan yukarıya size doğru yürüyor ama yol boyunca sağlı sollu dizili bahçelerden dağılmıyordu içerilere. Bahar aylarıyla gelen buz kokulu, koyu kıvamlı mor bir ırmak buralarda kalmış tek tük villa-evlerin arasından dolaşarak usulca ilerliyor size doğru. Size doğru dediğime bakmayın, onca ecdadını çiğneyerek “sana doğru” demeye varmıyor dilim de ondan; biliyorum, kaçmışındır iyelik sıfatlarından, zamirlerinden ve kiplerinden hayat boyunca kaçtığın gibi resmi kâğıtlardan.

Bekliyorsun gazeteciye burada bahçe kapısının önünde yolun başında. Metrukça bir köy burası ne olsa, çoğu terk edilmiş birkaç ahşap ev, bir de bitişiginizdeki Merzifonlular’ın incir bahçesinden önceki dönümlerce bostanı satın alan neyin nesi olduklarını kimselerin bilmediği Bragodiç’lerin yepyeni kale evi! Yüzlerini hiç görmedin ama adlarını işittin Hatçabla’nın oğlu Yıldırım’dan; Arnavut mu desen, Sırp mı asılları?.. Hatçabla’dan da edeceksin söz bu yazının ortalarında ve sonlarında.

Nasıl bulabilecek evi bakalım gazeteci bu siste; bulurdu bulmasına da!.. Çünkü, ettiklerinde telefon anlattılar gelecek olanın nasıl sürüklediğini fotoğraf sanatını ve röportajı sedefli dal uçla-

rından ayrıca savaş muhabirliği boyunca almışmış dediler ödülleri metal ve alaşımdan, “delifişek” bir sanatçısıymış bu diyarın kendisi, kaçmazmış gözünden tek sözcük ve dize dediler oysa sen adını bile duymamışın bunca yıl...

Konuğunu karşılamakta gösterdin büyük özen, ilk iş: bugün günlerden çarşamba ya salıdan filitledin evi; kurtulmak için içinde yaşadığın şu köhnede yaz kış yakanı ve senin naçiz vücudunu bırakmayan rengârenk kalın, ince ve dolgun karıncalardan, bölerek aklını ve günlerini eden zindan; ekmeğinin içinde, çorbanda, kaşkorselerinde, sabunlarında ve kitaplarının yaprakları arasında fütursuzca gezinenleri yaralayıp öldürmekle geçirdiğin zamanını kırıntılar halinde kemirip taşıyan yuvalarına koca kış beslenen her şeyin her şeyin artıklarıyla karıncaları; bir günlüküne de olsa etmekle telef bu sömürgeci çalışkan ve inatçı kalta-banları, hazırlandın konuğuna beş beşlik her ne kadar ölü izleri kuru bir kahverengi yeşille krokiler, nirengi noktaları ve plan kotelerle akmaktaysa da duvarlarından aşağı...

İkinci olarak da, konuğun olacak fotoğraf sanatçısının işini hoşlaştıracığını düşündüğün en göz alıcı giysini çıkardın sandıktan; erguvan rengi (alurges-purpura) zeminde, laleyi andıran, stilize haç ve balta motifli upuzun esvabı kuşandın bir Portugaliya imparatoriçesi edasıyla, üzerine altın simlerle ay yıldız motifleri işlenmiş mor kadife yeleği, ayağına Bodrum işi sandaletleri geçirdin; makyajını el yordamıyla aynasız olarak hallettin (ayna konusuna değineceksin daha sonra). Aynasız da olsa süslendin anneciğinden kalma Coty’nin topak topak olmuş pudrasıyla, maskaralar, kalemler ve rujlarla el yordamıyla. Mutlaka abar-

tılı bir makyajdır ne ki sevmiştir abartıyı da her vakit aynen gençliğinde olduğunca çekti bir uçtan bir uca kulaklar arası rayı Frida Kahlo kaşlar, dudaklar kim bilir nasıl taşıyor ırmaklar gibi denizlerden karalara çünkü yeni ve eski kızların ağızlarına sığmayan etli butlu dudaklarını gördükçe seninkileri bulmakta-sın çok ince; yanaklar şakaklar batmış aynı renk allığa, gözler kömür ve saçlar!..

Ah, işte o gür saçların ki (öteki kadınlara örtturdüler üzerini sımsıkı korku kefenleriyle; korkunç birer cinsel organdan başka bir şey olmadığına ikrar getirttikleri bedenleriyle birlikte), sense bugün bu kara saçlarını, –vaktiyle her bir teline bir âşığının kendini astığı– göz altı kırışıklıklarını silip atasıya öylesine çekti, gerdin, boğdun ki ensende, –yedi TİP’li genci telle boğan müreffeh katilleri gibi Türkiye’nin– gözlerin bir anda, bir samuray kılıcı keskinliğinde incelerek edindi yepyeni görme boyutları.

Örneğin her günkü bahçende bir köşeye atılmış kırık dökük duran saksıları dev boyutlu huniler olarak titreşirken görmekte-sin az ötede, evin üç katı boyundaki çınar ağacını ise seçmekte-sin salınırken cılız bir fidan nazlı nazlı! Her şeyi, her şeyi şuradan bakarsan kısa buradan bakarsan uzun algılamaktasın ama asıl boyutlar zihninde saklı ve eline yıllardır kullanmadığın telkâri bir ağızlık almış takmışın ucuna sigarasını gençliğinin Camel; görür görmez gazete sanatçısını aldırıışsız bir tavırla yakılacak sigara, ardından pek ölçülü bir aldırıışsızlıkla ona doğru yürünüp sıkılacak eli; ahh,,, bu ilk tanışmalar, buluşmalar, konuşmalar, dili yapıştırır damağa ilk gençlik röportajcısı “Alâaddin Abi”den beri bu arkalarında bir yabancı güç taşıyan karınca adamlar ve

Ah, işte o gür saçların ki, (öteki kadınlara örttürdüler üzerini sımsıkı korku kefenleriyle; korkunç birer cinsel organdan başka bir şey olmadığına ikrar getirttikleri bedenleriyle birlikte)

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

kadınlar heyecandan bayıltır seni... (Alâaddin Abi'yi de anlatma artık bütün okullu genç kızların başından geçmiş karanlık oda fotoğrafçısı.)

* * *

O gün, gazeteden edilen telefonu kapattıktan sonra düşündün: hem fotoğraf çekip-çektirip, hem öyle yazın sorularıyla tartışıp boğuşmanın kolay olamayacağını ama iş başa düşmüştü artık; işte burada kapının önünde hiç istemeden ama seve seve bekliyorsun onu gerilim içinde; siste evi bulamazsa diye kapı önlerine çıktığın da yalan, meraktan yiyor için içini, yüreğinin birine gizli bir koro kum yağdırmakta, çalınacak kapın yılların ardından ya geçiriyor kılıçtan seni şu tasa: neler soracak, neler yazacaktı söylemediğin kim bilir senin ağzından okurlara hınzır adam!, sen ki biliyordun artık seni: İngilizcede I am, Zimmer'de ama-mayaya diye geçen, Hinduca'da ah-am, Asya'da es-em, Mısırca'da t-ama (kitap), Vedalar'da aum, Kuran'da en'am olan, insanı doğuran, tüm harflerin hecelerinin sözcüklerin içinde barındığı ilk canlı nesneyi kitaba çeviren Ben'i; T'ama, Amen, amentü... "M" ile titreşen saf sesini ilk doğanın...

Yıldırım koşarak geldi aneeeyy! diye seslendi, kapının önünde kaydı düştü dizleri kanadı, aneeey, sen bana bir renksiz televizyon verecekmişin ver, dedi. Ama sen taşıyamazsın ki onu, anneni de çağır gelsin dedim, taşırım aneey anam odun kırıyor. Baban nerede? Kavede o. Bekle, dedim.

Savaş muhabiri sanatçının her an içinden hortlak gibi çıkacağını beklediğin sis, epeyi yaklaştı sizin kapıya. SİS, bir harf gibi dinlene dinlene ilerliyor, kabına sığamadığında koyulup açılarak beyaz-mavi-mor-duman bukleleriyle değiştiriyor rengini. Şu anda Bragodiç’lerin yedi kat gökyüzüne varan tabut örtüsü yeşiline boyalı çelik bahçe kapısının tam önünde; kapıysa (görür görmez bir daha dönüp bakılamayacağını anladığınız ve o an karşı duvarın dibine seğirterek başınızı yerden kaldırmadan sıvışacağınız), üzeri parmak izleriyle sıvalı, içeriden tekdüze ürpertici bir cınlamanın sürekli yansıdığı, –senin evinden iki ev önceki–; onların iriyarı esmer mitoslardan çıkma taş ustalarına, uzun yıllar süren çalışmalarla, arı peteği biçiminde ördürdükleri, Bodrum Kalesi’nin güney ucundaki o anlamsız “Yılanlı Kale”yi andıran yuvarlak bölümünün dibinde, pıhtılaşarak karaya oturmuş bir kadirga edasıyla salınıp duruyor. Gelen giden, daha doğrusu birazdan karşılaşacağımız muhabir sanatçı yok ortada henüz...

Bekliyorsun. Ruhun enerjisi bir yere akıtarak dırilmek istiyor olası mı bu? Neye, kime akıtacaksın onu, kimi ortak edeceksin duygularına? Sana, senin eziyetine kim katlanabilir? Yalnızlığı kabul edemedin mi? Dostun kimdi senin? Bekliyorsun, sürekli bekleyişleri art arda ekliyorsun; seni seyredivorum ve ses etmiyorum çünkü bekleyişin süslü bir imparatorluğu vardır. Umut silinene kadar güçlü bir direnişle dikilirsin tahtında. Sonra düşüş başlar. Başladığın yere dönüş. Kara anaforu bulma isteğiyle delice labirentlerinde acının dört dönmektir dönüş yeniden başlamak üzere düşüşe. Bir omrün bekleyiş eziyeti içinde kıvranabilmek uğruna başa dönüşün bekleyişiyle geçmesini düşünüyor musun? Bu acı arayıştan kim kurtarabilir insanı? Sevgili mi? Dost mu? Kardeş mi? Bos inanç mı? Ülke mü?

Ayna konusuna değineceğim demiştin iki üç yaprak önce, şimdi tam sırası ama şu anda yazarlık mesleğinin “tanıtım-reklam-pazarlama-paketleme-satma” zorunluluğunu, anlayamadığın bir nedenle, bir yazara karşı en büyük ayıp, giderek aşağılama olarak algıladığının üzerinde de durmak istiyorsun. Saçma olmasına saçma bir düşünce, kimse de onaylamayacak biliyorsun seni; nedenini bir türlü çözemediğin bir aşağılanma korkusuyla kaçmaktasın aslında ünden, hayranlıktan, sevgiden bile... Ne kadar da kırılgansın ya da kibirli misin sen!

Çetrefil sorunlarla boğuşmaktasın; gün günden yıl yıldan yenemediğin bu kağıttan ya da bu derin sevdadan söz etmek zorunda duyumsuyorsun kendini okura... Okura mı? Hani yoktu onlar? Onlar için yazmazdın sen hani? Yazmıyorsun!; ama hâlâ kolladığın birkaç kişi var. "Hiç oluş'a doğru gol alış arzu ve istençle aramana tanık olsunlar istiyorsun onlar ; "unutulus"a göğüs germeye hazır olduğunu, ancak o son anda tuhaf bir değişikliğe, -bir kazaya- uğradığını anlaşıyor istiyorsun... Çünkü şu içinde yaşadığın eve kadar üşüşmüş karınca denilen asalaklardan çektiğin yetmezmişçe hiç içine sinmeden ama -seve seve- bu gelecek sanatçı muhabire nasıl razı oluşunu anlarsa tanıtacaklarını umuyorsun bir insanlık durumunu sende; belki de ginelemektesin ısrarla her vakit söylesen yazdığını; yaralı doğar bütün insanlar, anlaşılacak, sevilme, sevecenlik dilenir ömrünce... "Son an," dedin biraz önce, payı var mı olan bitende son anın, -câcenin- onu da tam bilemiyorsun.

Yıllar, –artık karıştırdığın bu yıllar sekizi onu bulmuştur sanırım– alıştırılmaya çabalarken seni medyanın gereğine, dediler ki, istesek de istemesek de geçtik artık küreselleşmeye, zamanın ne içinde ne dışında kalan, sense... Çünkü kimse içinden çıktığı çirkeften leke almadan gezinemez bu gezegende artık bil bunu; bir yazarın tutmasa da bir dediği ötekini, sabuklayıp abuklasa da görünmelidir hayal perdesinde elinde pastavla ve çemkirmelidir cesim laflarla ki getirmeli ses ve öfke kabul ve ret, kırmızı ve siyah dediler görün, göz göze gel, göze iliş, göze gir, bakıl, söyle, ki tenceren kaynariken maymunun oynariken gir parlamentoya çık aredimentoya bul adamını yanaş eyi dolaş hoşamediyile hoşmerim.

Yıldırım soluk soluğa geldi, aneey! aneey! seslendi, bak televizyona senin arkadaşını yakıyorlar! Ne diyorsun sen?! Hani bir abi vardı ya bir gün buraya gelmişti bana sigara aldırdıydı köyden, onu da gördüm! Kim, kimi yakıyor? Dedeler aneey, sakallı dedeler, abiler benzin dök-tüler kibrit çaktılar!.. Çırpı bacakları birbirine karışarak koşup gitti. Sümüklerini sil diye bağırdım ardından, televizyona koştum!.. Çoğu Alevi, Sünniler de var aralarında yanıyorlar, yanıyorlardı ve biz seyrediyorduk. Dinciler sevinçten “glug-lu dansı” yapıyorlardı Madımak Oteli’nin önünde. Telefona koştum. İsmet Paşa’nın oğlunu aradım. Babası babamı bilirdi, kurtarırsa bir tek o kurtarırdı çocukları... Çıkmadı, bulamadım. Yer yarılmış yerin dibine girmişti sanki soytarı; bunlar hayati anlarda hep kaparlar telefonlarını... Sonra ben de televizyonu kapadım, lanet ettim kendime, Amerikalarda onca yıl, “İslam’da hümanizma” anlatmıştım!.. Televizyonu kapadım günlerce açmadım.

bakın ne cevher var burada "ama-maya, amentü, amen"
bir cevher ki kendi benliğine ait opal, kristal ve topaz
bir taş atımı uzaktayken herkesin erişmek istediğı neden
insanların çıkarılması öne bırakılması arkada gider bu
kadar çok gücüne.

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

Uzun süre direndin bu kültüre. Ünlü olmak, bu toplumda yer kapmak seçilmiş üçten beşten sayılmak, medyatik arma olmak hepsi sana yabancı hepsi başka biçimde, ne var ki istememektesin tümüyle yok da sayılmak altı üstü kara kaygı mezarlığı olan bu ülkede istememektesin seçkinliği; değil tepelemek için başkalarını ama kendin için olmalısın kendin tartılıp biçilmeden; bakın ne cevher var burada “ama-maya, amentü, amen” bir cevher ki kendi benliğine ait opal, kristal ve topaz bir taş atımı uzaktayken herkesin erişmek istediği neden insanların çıkarılması öne, bırakılması arkada gider bu kadar çok gücüne? Çünkü, ANCAK BU YOLLA DOĞANIN ADALETİNE HİZMET EDEBİLİYORUM, amentüsü baykuş olan yeryüzünün GERÇEK ruhuyla sende var olan şeytan-ı lain, kaçınıcı ölmen bu hain diye kalkışan ve yüzülen derisi gerçek bir elmas olmak istersin gitmeyen pul paraya leveya yeşile ve çeyreğe florin ve drahmiye tam böyle değilse de seçimin senin buna benzer şeylerdir nasıl anlatsan hakikate olan büyük aşkını bilmemektesin insanlara, uymuyorsa da bu çağın hırsları hırslarına sanırım sen ilerde (çağın gerçeğine varmak için daha ilerde); dönüp bakılacak bir motif olmak arzusu içindesin? (İlerde, gelecekte; artık kabrine az gelen karıncalı toprağında çürürkene) kendini bozdurmadan kalmış bir kadavra, paraya mülke erkeğe üne takıya aldanmadan ve tümünde aklı kalmış olarak uyurken karıncaların yönettiği ebedi istirahatgâhında, bir hırka bir lokmayla Hatçaabla’nın getirdiği... (Hatçaabla’dan mutlaka söz etmeli sızlayan vicedan, hicran ve vatan borcu olarak demiştin zaten.)

Oysa, çıkmışın şuraya bahçe kapısının önüne sıcak da basmak üzere, beklemektesin gazeteciyi uzun Bizans eteklerine kargışlar yağdırarak; onca dilden; Arapça, Türkçe, Lazca, Kürtçe, Rumca, Boşnakça, Çerkezce, Fransızca, İngilizceden, kuşdilinden Süleyman Peygamber'in, felsefeden, isyandan, keşişelikten, pokerden, rua ve valeden, tövbeden, üç aylardan sonra ne işin var elin gastesinde bir günlüğüne bağı yanık kara bahtlı ve hodgâm karilerine görünmekle altın dişleri hiç kesmeyen gerçeği; seni görseler ne olacaq görmeseler ne olacaq, kimler unutuşun obur toprağıyla göğün mürekkep rengini tutuşturacaq zaten insanoğlu ha yok ha var uy havar, bir gelse de gitse şu adam kurtulsan bir kova su ılıştırıp duş yaparak nefsini bastırırsan aslaaa bir daha asla diyorsun ya, ne gelen var ne giden, yol uzun gurbet ıraq...

Sabah karşılaştın Hatçabla'yla, yoğurt mayalamış, domates toplamış, yanına azıcık taze fasulya katmış, taze sovan... Elleri mantar tutmuş! Bizim tavan arasın-da eskiden kalma, merdaneli bir çamaşır makinası olacak Hoover, alsana onu, dedin. Su ısıtıp içine dökceksin çok kolay yıkaması, çitleme, sıkma derdinden kurtulursun hiç olmasa. Bir soracam benim adama, sen bir ilaç sürsene bunlara şimdi, ne ısırgan otu kâr etti ne atkuyruğu; yanıyorlar cayır cayır? Deterjandan açılmış etlerin Hatçabla, üff, çok fena! Şu Kalp Şarabı'nı da kesmelisin bu ara, sen derdin ya bana, atkuyruğuyla ebegümece banyosu iyi bu yaralara, ama dur bekle, aç avucunu yedir şu zeytinyağını iyice-ne parmaklarına, ov ellerini ov ov! Sonra da şu penye eldivenleri geçir ellerine bir süre suya sokma, sokacağın zaman bu bez eldivenleri çıkarmadan üstüne çek lastikleri öyle gör işini, bak burada, "beybi lastik eldivenleri" al bunları sen, hadi al!.. Alsana! İstemez, ben sıkılırim yapamam öyle, gideyim toplayım ebegümeceylen labada az da katayım içine kazayağı, dedi.

Kendini ciddiyetle düşündüğünde ise –ki siz de bilirsiniz, kendini ciddiyetle ele alanın ne berbat biri olduğunu–, sorsan ki, “kaybolmak, unutulmak isteyen bir yazar” denebilir mi sana? Sevgili okurlar? (Nereden sevgili oluyorsanız) bu soruya sizler bu metnin tümünü okumadan veremezsiniz karar ama, unutulma peşine düşmüş, kendine bir UNUTTURUŞ OYUNU kurmuş bir yazara ne dersiniz? Eeh!, evet biraz, ama tam değil. Ya da bir, “hiç yazar” olmak isteyen biri? Bilemiyorsun ki, nasıldır “hiç yazar”? Hayır hayır sen değilsin! Karşılaşmış mıyızdır bir hiç yazarla? Sanmam: senin uydurduğun bir tipti bu gençlik yıllarında Amerika’da duyduğun yabancılıkla uydurduğun; bir ilk doğuran “Ma” olarak ki resimle karşılığı dişi baykuşmuş “Ma”nın yukarıda sözünü ettiğim, “hiçlik” üzerine çok düşündün sen, kitap yazdın! Ne var ki, dünyada yoksa da bir örneği, modeline rastlanmamışsa da “hiç yazar”ın milattan öncede ve sonrada sandığımızdan da çoktur onlar, halkların “hiç halk” olanları gibi ve değilse mezralarda, işkencede, dağlarda bayırlarda ya da toprak altlarında beklemektedirler günlerini unutmayan giderek devleşen bir bilinç gibi; küllerimiz düşlerimiz ve karıncalarımız karışmış da olsa birbirine onlardan da değilsin sen, sen hiçbir yere ait değilsin, aitsiz kimliksin sen, “Aitsiz Kimlik!”

Seni iğrendiren ne çok şey var: biri de, her fırsatta başkasının onurundan kemirerek yükselmeye bakanlar; öylelerinden de kaçtın hep, konuşamadın onlarla, örneğin katledilmiş bir dostunun anısına basarak: “Onunla omuz omuza ‘non pasaran’ türküleri patlattım” (!) diyebilen tiksiniç bir insana tanık olmuştun! Terk etmiştin o toplantıyı; ötekiler alkış tutuyorlardı aptal aptal

bilmeden gerçeği... Oysa sevdiklerin yüzlerini görmeden sevdiklerin, (gerçek “hiç”ler) zaten kimseye ulaşamadan, tanıyamadan biz onları, okuyamadan kitaplarını, bilemeden yaşantılarını çoktan hiçliğe karışmıştılar; onlardan da bazılarını tanıdın cezaevinde birkaçıyla mektuplaştın bir süre ama bu öyküde yok yeri onların, bu öykü başka şeyler anlatmak istiyor çünkü, “Ben”i anlatmak istiyor, tanrıça kaderini Roma’nın Ma’sındaki! Çünkü, “Biz de öyle bir kasvet çağının çocuklarıydık: Kederin rengini hâlâ çıkaramadım alnımdan...” dedikleri...

Yukarıda büsbütün yok olmak istediğimi de düşünmemelisiniz demiştin ya; sanırım anlamaya başladın sen de kendinin bu karmaşık benliğini, sanki miras kalmış sana büyük pederin Pessoa’dan!; belini büken bu belirsiz bilinmezliği varlığını; öyle ki, seni seven, sevmeyen (kendini güncelden öylesine çekmiştin ki sevmeyenlerin bile özlemişlerdir seni), bunca insanın dile getirdiği, “ya uymak ya yok olmak” öğüdüne kulak asmıyor görünsen de şu bilinmezlik, –sizlerin de (okurların) ayırdına çoktan varmış olacağınız biçimde–, akorsuz iki kalp taşıyan insana dönüştürmüştü seni!

Aslında sen, insanda bulunan değerli yanların onların varlığını keşfeden başka insanlar olmadan bir değer olmayacaklarına da inanmaktasın. Korkun bu senin. Seninle kurulan bazı olmez dostlukların dibinde yatan da budur biliyorsun. Senin onlarda onların sende buldukları. Ama nerede onlar şimdi; tümü de gitip gitti. Sendeki değerlere tanıklık edecek olanları yitirdin bir bir sana tanıklık edecek en yakın dostlarını! Korkun bu senin. Sen ne çok yaşadın! Bittin sen artık; ol, ol! ..

Elbette gerçek bir devrimci değilsen sözünde ve eyleminde teklesen, böyle ifte kalbin olur başını ağrıtır durursun insanların demişti ağabeyin, hapiste, içęüveysi kaldığı evden kapı dışarı edildikten sonra kesilmişti tunç bilek, işkencede verem olup ölmeden önceki kesik öksürüklerle işlenen son görüş gününde; belki de onu haklı çıkarmak üzere birbirinden ayrı iki kalbin nabız sarsıntısıyla başlamışım atmaya her yerde ve bu evde; adagio amaroso, tatlı bir ocuk gibiydi bütün ağabeylerin yüzüyle dolu dünya, öte yanda her an tazelenen ateşiyile saydam bir nargileydi durmadan fokurdayan unutuluş, kaybolma istenci ve hiçlik, vibrato ve vivace: ya uymak ya yok olmak! Staccato-staccato:

“YA SEV YA TERK ET”,
“TÜRKÜM DERSEN KÂFİRSİN”,
“YA ÖL YA ÖLDÜR”,
“YA SEN GEL YA BENİ YANINA ALDIR”,
“YA KONUŞ YA KONUŞTURURUM”,
“YA DEVLET BAŞA YA KUZGUN LEŞE”,
“ E-DO OR E-DİE, YA BAŞAR YA ÖL”,
“TEKBİİİRRR!”

Ya doğru çıkarsa? Ya büsbütün yok olup karışırsan “hiçlik” taifesine? Aęabeyin, geri mutluydu ölürkene: Arkamda değil gözüm, çünkü benim naız vücudumu elbette bir gün işkencecilerimin ellerinden toprak alacaktır ama bu yurt sonsuza kadar kıyamla boğuşacaktır, dedi son nefesinde. Ayrıydı yollarınız; seninkisi belirsizliğin konforuna mı yaslı; kadın olmanın ağırlığıyla mı ürperik biraz, hoş bakıyorum da bugün yaşayan üç beş devrimcinin sona kalmış bir

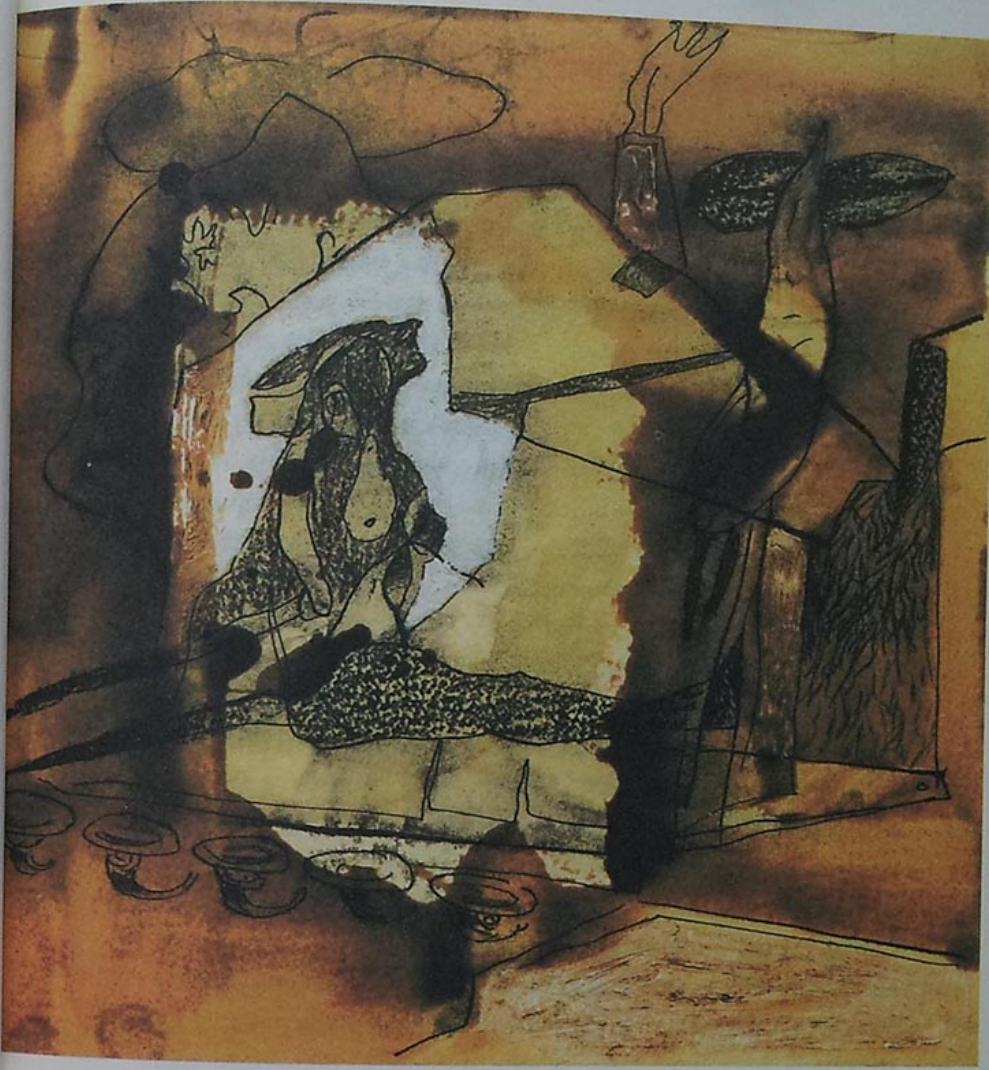
tek kalbine her şeye seyirci iki kalbin senin daha mı az yaralı diyorum ruhunu saran inleyen nağmelerle?..

Usul usul erimeye koyuldu direncin, insanlara beslediğin eski sevecenliğinin yerini bir süre evde yapma “Kalp Şarabı” aldı, bulantını bastırmak için.

“KALP ŞARABI”: On tane taze maydanoz sapı temizce yıkanır, yapraklarıyla birlikte bir litre doğal şaraba eklenir. (Doğal Şarabı Hatçablacığının evinde kaşla göz arasında hazırlardı Merzifonlular’ın bağbozumundan Yıldırım’ın taşıdığı üzümlerle.) O eklendikten sonra iki yemek kaşığı doğal üzüm sirkesi (doğal üzüm sirkesi de Hatçablacığından sağlanır) eklenir ve ağır ateşte on dakika kaynatılır. (Dikkat taşar.) Bu durumda üç yüz gram doğal bal eklenir (doğal bal da Hatçabla’dan) ve dört dakika daha hafifçe kaynatılır. Sıcak Kalp Şarabı süzülür ve önceden yüksek dereceli alkolle çalkalanmış olan şişeye doldurulur. Şişenin ağzı çok iyi kapatılmalıdır. Şişenin dibinde biriken tortu zararlı değildir ve birlikte dikilir. Zayıf kalplere, kalp yorgunluğuna, koroner yetmezliğine, merhametten doğmuş olan çifte kalbe, topluma duyulan tiksintiden oluşmuş üç kalbe, beş kalbe, semavi ve sevdai nedenlerle sürekli kalp sancısı çekenlere önerilen bu “Kalp Şarabı”nı da denedin uzunca bir süre.

Seziyordun eski sevecenliğinin yerini Bragodiç’lerin kapısının renginde bir bulamaçla sıvandığını ve içerin kan ağlayarak bıraktın “Kalp Şarabı”nı. Şu ahir ömründe rengârenk karıncalar, ezan sesleri ve parasızlıkla daralttığın benliğini aldı morarmış avuçlarına yeis; vaktiyle ay ışığında şıpır şıpır çocukluğunun dalgalarına açılan sandalla yıkanmış benliğinin durduramadın ele geçirilmesini ve mumyalanmasını kara kefenle...

Ne var ki, dünyada yoksa da bir örneği, modeline rastlanmamışsa da "hiç yazar"ın milattan öncede ve sonrada sandığımızdan da çoktur onlar, halkların "hiç halk" olanları gibi ve değillerse mezarlarda, işkencede, dağlarda ve bayırlarda ya da toprak altlarında beklemektedirler günlerini unutmayan giderek devleşen bir bilinç gibi

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

Kendini düşündüğün an, –ki hep düşünürsün kendini– annenin, onca yıldır işinizi gören minesini solmuş çatal bıçak takımını, gümüş suyuyla kaplatmaya götürüşünü anımsarsın Kapalıçarşı’ya! (1830’larda elektroliz kavramını bulan bilgin Faraday olmasa ne yapacaktı kim bilir? Değişecek miydi hayatınız?) Ağabeyinin evleneceği aileye ziyafet vermeden önce palas pandıras koşuşunu: “Zengin evine içgüveysi gidiyor, yüzü yerde kalmasın!” deyip duruşunu, ağabeyinin sesinin çıkmayışını (susardı ve okurdu sürekli o zamanlar eline geçen her şeyi, bilmezdi hiç karşı gelmeyi büyüklerine bilirdi salt Kuran’da yazıldığı gibi itaat etmeyi), onun çıkmayış sesinin, postuna kurulmuş babanın değişmez aldırışsızlığı geçiyor gözlerinin önünden kervansaraylarla birlikte şimdi.

O günlerde “aile”den duyduğun bulantıyı da ekledin bu yenilerine; yenileri zamanla ve şu eve kaçmadan önceki son yıllarda daha yoğun, yepyeni bir BULANTI’nın sürüklediği bir yürek oynamasıyla; hayatı daracık bir alana, daha çok yok oluşa doğru çekiştiren ikinci yüreğin oynamasıyla, –varoluşsal trajediyle ilgisi olmayan– onunla (varoluşsal trajediyle) geçinip gitmiştir insanoğlu tüm zamanlarda, içinde barındırdığı o tılsımlı güçle, civanperçemi, ebegümeci, atkuyruğu, ağır kökü ve aynısefadan olma o tılsımlı güce tutunsan da sen bir elik gibi bakakaldın bulantına; karanlık bir kalyonun incecik ip uçurumuna; yıllarca en acı çabalarla edindiğin inceliklerin, düşünüşün cömertliği, itilmekte korunduğun bin yıldır uzak durduğun o zebani kültürün uçurumuna; kendinden hoşnut sırtıkanlığın karşısında duyulan çaresizliğin yarığıdır bu diyordun ancak İslami ülkelerin kendi-

lerini var edebilen bireylerinde rastlanması gereken yarık, Batı'nınki değil! Asla o bulantı değil, asla! Nasıl benzeyebilir zaten onların yarığına?!

Bilirse bu öteki yüreğin fokurtusu, fıkırtı, çırpıntı ve fosforlu hışırdamalarla tütmesi buram buram (mutlaka bilenler vardır); kulakları yırtan yakarışlarla, bir çakmaktaşı olan kanatlarını birbirine sürte sürte kendini yakmasını ve bugün gene güneşle birlikte ölüm şarkısına başlayan cırcırböceklerinin ses sese örtüşen bu eski bahçelerde var mıyım yok muyum bulantısını? Evet varsın, varsın ama; hiçbir biçimde kaçamayacağın, içinde eriyip yok olmaya tutsak olduğun, ötekilerle birlikte; sırnaşık, yırtık, dalkavuk, karıncalaşmış, felçli celladın yatağını paylaşan bir varlık olarak ürperik...

Sonra aynaya koşmaların! O ıssız loşluğa! Karşında yatay dik-dörtgen biçiminde zernigâr golgothasında gerili duran; oradaki derinde BEN olan sevgili yüz ancak yatıştırıyor seni, muhteşem “tanrı ana –MA!” MA-MO-MÜ-MÖ-ME-Mİ-FA-SOL-LA-Sİ dayanıyor henüz; öyle de seviyorsun ki bu yüzü, zaten başka bir yüz de yok sevecek etraf ve tarifte sevdiklerinse şimdi uzaklarda ve gönlün hicranla dolu, her an meleksel renkler saçan alnın gülümsüyor âleme, feleğe ve bu kente; fırçalıyor dişlerini hâlâ çocukluğunun Radyolin diş macunuyla, yiyip içip okuyor, uyanıyor karıncaları öldürme eldivenini takıyor eline kalın koyu renk fırın eldivenini. Yatak odasının kapı menteşelerinde karargâh kurmuş olan öbekleri haklıyorsun ilkin, onlarla kendini bildin bileli çarpışıyorsun, ardından üst katı tümüyle çeviren, göçse de bir yana doğru, eğrilse de, hâlâ kanayan kalbini dağlayan aşkları

çinko kaplı anılarla dolu çarpık balkona çıkıp bakarak dünyanın derinden gözlerini selamlıyorsun, doğayı; gökyüzünü, ön ve arka bahçeyi harap uzanıp giden manzaraları; arka bahçede bir direği çökmüş tavanı yere değmiş çardağı, son yıllarda kurumadan kalmış birkaç ağaca dadanan, kakur kukur sözcüklerle kavgalaşarak sevişip koklaşan seviştikçe anlaşılamayan bir çift lavanta rengi papağanı kış-kışlayıp kaldırıyorsun dallarından. Aşağı kata inip yaşlı ve yarı felçli Kaban'ı –köpeğini– doyuruyorsun. Seni görünce Kaban inliyor ve ötanazi istiyor: İyi huylu sadık, biraz aptal koskocaman yuvarlak boz başını okşuyorsun bir süre çoban kırmasının: “Üzülme, korkma arkanda ben varım!” diyorsun ona. Anlıyor Kaban; daha çok üzme istemiyor sahibesini, ötanaziden vazgeçiyor. Birden, ölürken beni okşayacak kimsem olmayacak diye düşünüyorsun ve en korktuğun şeyden, kendine acıyor olmaktan, anında sıyrılarak geçmiş günlerdeki gibi güçlü olduğunu kanıtlamak istiyorsun Kaban'a eski şifreli sözcüklerle uğraşıyorsun onu güldürmeye, gülmeyi unutmuşun kendin bile; gülme, az sonra kahvaltıda atıştıracağın galetaları çiğnerken çıkan çatırtıya benzer notalarla, qaqaqa quqalaq dökülüştürüyor hançerenden; ardından gazeteleri açıyorsun Yıldırım'ın getirmeyi unutmadığı:

“Yusuf Erişti’ye Ne Oldu?”

Emniyet yetkilileri, Yusuf Erişti’nin gözaltına alınmadığını savundu. Erişti’nin şubede öldürülmüş olabileceğine tanıklık yapan M. Ali Çel k, tutuklu bulunduğu Sağmalcılar Cezaevi’nde öldürüldü...

* * *

“Hoparlörden ‘Tanrı Yoktur’ ”

Oslo/Tanrıtanımazlar Derneği’nin yaptığı başvuruyu olumlu karşılayan (...) Belediyesi’nin iznine göre dernek, belirlenen saatlerde, günde beş vakit beş dak kayı aşmamak şartıyla hoparlörle “Tanrı yoktur” anonsu yapacak ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nden parçalar okuyacak.

* * *

“Gazi Olayları Olarak Bilinen Davanın 31. Duruşması Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi’nde Görüldü.”

Mahkeme Başkanı Dursun Kaya Güleç 4 kişiyi öldürmekten sanık polis Adem Albayrak’ı tahliye kararı verdi. Diğer sanık Mehmet Gündoğan’a da 2 kişiyi öldürmekten verilen 48 yıllık ceza önce 3 yıl 4 aya indirildi sonra serbest bırakıldı. Mahkemenin kararına isyan eden taktullerden Reis Kopal’ın annesi Binnaz Kopal, “Yazıklar olsun” diye bağırarak kürsüye yürüdüyse de Mahkeme Başkanı Dursun Kaya Güleç’in ikazı üzerine jandarmaların müdahalesiyle yaşlı kadın yere yıkıldı...

* * *

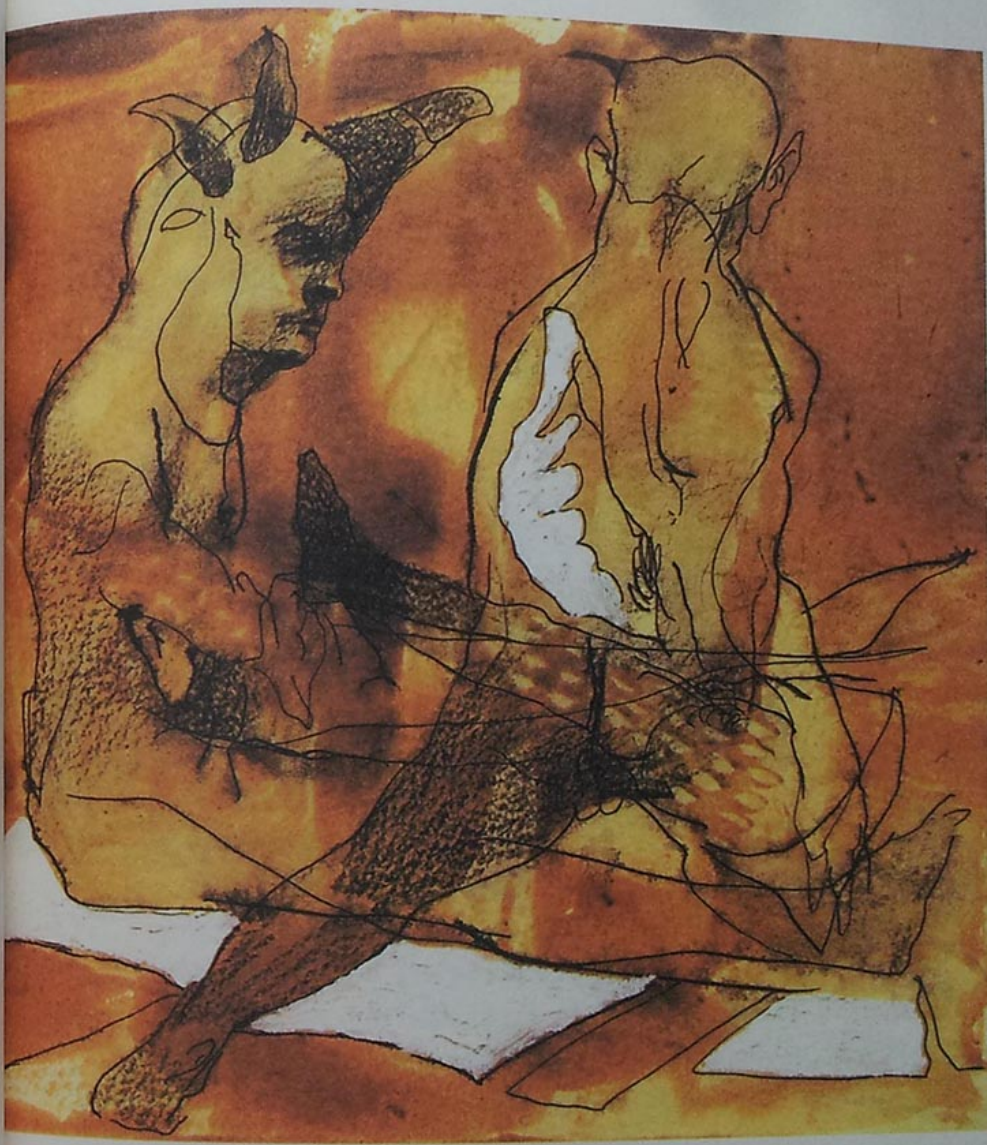
“Oruç Tutmadığı İçin Döverek Öldürüldü...”

Beyoğlu Tarlabası’nda dün öğle saatlerinde...

Kahvesini yudumluyor kadın, camın önündeki kadifesi ep-
rimiş koltuğa geçip kim bilir kaç bininci kez arka bahçenin
ağaçlarını; sarı meyve veren kiraz ağacını, zarifçe uzanan ceviz
ağacını, çınarı, artık hiç meyve vermeyen kurumaya yüz tutmuş
elma ağacını, vaktiyle dutundan kazanlarla pekmez kaynattık-
ları ağacı sayıyor kendine bir bir; sokağa çıkmamaya, kimseyle
buluşmamaya uğraşarak (kiminle buluşacaktın zaten), bulantı-
la katmerlenmiş kirli bir hayatı daralta daralta böyle yaşamayı
deniyor. Neden kirli? Neden öyle dedin? Neden?

Ne oldu onca deneyimlerin? Sanki hakkında hiçbir şey öğretilmeden içine salıverilmiş bir hayati nasıl tüketceğini bilemediğinden. o hayati gasadığını sonsuzca 'semah' ederek kendine unutturmak istiyorsun. Geçip gitmek bilmiyor bunaltın; neye baksan onu görüyorsun; ağzını açmış sana biraz daha yaklaşan kara koyun sürüsünü; onlerinde erkekleri sonsuza değin bitmeyecek uzun yürüyüşü...

ardından üst katı tümüyle çeviren, göçse de bir yana doğru, eğrilse de, hâlâ kanayan kalbini dağlayan aşkları çinko kaplı anılarla dolu çarpık balkona çıkıp bakarak dünyanın derinden gözlerini selamlıyorsun, doğayı;

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

Bir gün, artık ne yaptığını bilmeden; nazının ge e eğini sandığın gazeteci arkadaşlarına telefonlar yağdırıyor: karar verdim konuşacağım, TV'ye de çıkarım, kanalına göre havada perende atar  elik omak oynarım, “paylaşırım” ben de bu hayvan hayatı g le oynaya herkesle yeter ki sen hemen birini g nder bana, diyorsun. Oysa! Bu hayatı paylaşmayalı nasıl da değişmiş her şey; değil hiçbir şeyi yerli yerinde arkadaşın ya zaten çoktan o gazeteden çıkmış, “tensikata” uğramış, yerine “terk etmeyip seven” biri atanmış ya da ben seni en yakın zamanda ararım diye atlatan biri var karşında ya da bacak kadar bir muhabire ba la-yarak telefonu başından savıp kapatıyor ahizeyi eski dostun! O bacaksızlardan biri de, “Sizin artık bir haber de eriniz yok ki!” diyor. Gülüyor ve hemen geçiriyorsun eline kalın kara karınca gebertme eldivenlerini.

Kendini bu denli suçlu ve hiç bulma  abanı, bu öğretinin; kendini a a ılayarak eşitlik kurmanın, nasıl da en yüce insani değer olduğuna inandırıldığını düşünüyorsun!

Alacakaranlıkta uyandın, koridora çıktın, seni daha da yaşlı gösteren göğsü farbelalı papatyalı sarı geceliğin üzerindeydi, aynaya baktın! Baktığında aynaya yoktu orada yüzün! Yüzün yoktu orada! Yutmuştu seni ayna! O sana bakıyordu bomboş sen de ona; aynaydın da sen artık o sadece yansıtıyordu senin aynalığını sana. Saçmanın bulanmanın doruğundaydın!

Üst kenar suyunda ve alt kemerinde oyma “Meryem Ana zambakları”nın (lilium candidum) öbeklendiği altın yaldız çerçevesi içinde cansız ve dilsiz kalakalmış olan bu sırlı cama yüzünü dehşetle yaklaştıırıp uzaklaştırmaya başladın; hohladın, ay ışığında ortası yanıp sönen ışıksızlığı hohladın, sildin, ovaladın; geri istiyordun kendi yüzünü ondan; o hiç kımıldamıyordu; dümdüz, karanlık gölsü boşluğunu yansıtmayı sürdürüyordu sana. Ancak pes etmedin bekledin sabırla; her sabah ilk iş oraya koşuyor lilium candidumları okşuyordun, onu (kendi yüzünü) kapkaranlığı içinde kıpırdamadan görmenle etten duvar, sanki otomata para atmışın da Boston’da, o dondurucu havada kutuya vura vura cıgara paketini geri alacakmışın gibi varak çerçeveyi bir elinle yumruklarken öteki elini duvarın dibinde doluşturarak aşağıya avucuna düşecek olan yüzünü bekliyordun... Boston’da ne çok beklemiştin erkekleri, sevgililerini, hiçbirleriyle sürekli bir aşk yaşamamıştın o sarışın genç adamların!, iliklerine işleyen o soğukta sevgililerinin donmuş acısıyla bekledin yüzünü aynada...

Ne yapsan olmuyordu; o buzsı derinliği kırmamaya dikkat ederek orta yerini –merkezi– yumruklaman da para etmedi.

İstemiyordun hâlâ, baba-ana-ata yadigârı aynanın parçalanmasını aslında; o vakit geriye hiç umut kalmayacaktı; o zaman büsbütün yitecekti geçmiş, şimdi ve gelecek ve yutuluşa bir de intihar ve yok ediş eklenecekti. Yok oluşa ise alıştıramamıştın kendini bir türlü.

Karşıdaki kayalıklardan Hatçabla'nın ahırının oradan, ayva ve sakız ağaçlarının kabarttığı tepeleri boynuz boynuz aydınlatarak doğan ilk aylar, buğulu yarım aylar, bulutların dişlerine takıp sürüklediği şişko şen dolunaylar, kaç yıl seyrettin copları robokopları kurtlarıyla parçalanan insanları Kaban'la birlikte; kaç ılık lodos, poyraz ve karayel, kaç kestanekarası ıssızca sürdü geçti üzerinden, kar selleri, zerrinleri ve mimozalarıyla sökün eden kaç bahar...

Karakışta azgın bir deniz dalgası gibi çalkalanıp göklere tırmanan ön bahçenin dirilip baharda pırıl pırıl yanan gelinciğe kestiğini görmüştün aynısefayla iç içe; doğa, renkler, her şey ağlamaklı etmişti seni; aynısefa, sıgırgözü, altıncık, nergis olarak da anılan *calendula officinale*. Hatçabla, portakal rengi çiçeklerini toplardı kan çıbanına bastırmaya ve kanserin her çeşidine, derdi, sabah yediden sonra kapalıysa çiçekleri bil ki yağmur inecek o günü... Ardından gelen sıcaklarla kumlu toprağın ummadığın yarı gölgesinden yirmi yıl önce annenin diktiği suladığı başında beklediği bir türlü tutturamadığı akzambak (*lilium candidum*) soğanlarının boy verdiğini gördün; tüm duvar dibinin, etten duvar-etten duvar; bizim kuru taş bahçe duvarının yukarıda asılı görünmez bir lambadan sızan bembeyaz ışıltılarla, yüzleri düşmüş eski gümüş ikonalar gibi pırıldadığını! Ne zaman açacak şu etten duvarlar,, bir daha ne zaman o ışıltıları?..

Evet, işte sonunda dostlarına, düşmanlarına ve cemaatine vermek zorunda kaldın hak verilmez alınır da, bununla birlikte onlara geride kalan üç beş kişiye –dostlarına– aynadan, bir ayna oluşundan söz etmemişindir asla; istememişindir onları doğrulamak anlayamayacakları bir olayla, karıştırmak kafalarını bireyci, elitist, on para etmez duygularla. Bir de, seçkin ve saçma bir ruhu, inkâr ettiği dilsiz bir geçmişe alıştırarak, ona yeni bir takım mertebeler bağışlanması anlamına gelebilir mi diye şüphelenmişindir Tanrı’nın varlığından bir kereliğine de olsa! Bunca yıldır üzerine çöreklenmiş oturan kurtlu tarihin iletişimcisi olan objelerle kalınca yüz yüze kimseyi kandırmaya yatkın olmayan yapıyla her sözü gerçekten yaşatmak istedin kendine; zihnin ilk tabakalarına bir kazıyla bir yalanı yedirtip sahici kılmak sahiciyi tutuşturmak bir falya sesiyle geçmişi o içinde bulunmadığın ve hiç de ilgini çekmeyen bayağılığına dayanamadığın bir sürü kanlı kansız saçmalığı; kulaktan dinlediğin hayat hikâyelerini at hırsız atalarının, büyük büyük dedelerinin Zerdüş, sonra Ortodoks ve daha da sonra zulüm ve işkencelerle ikna edilerek döndürülmelerini Müslümanlığa ve asla din kabul etmeyen ilk dedelerin; efsanevi dizkapaklarını kırmasıyla baltayla ilk haminnen geçilmesini yerleşik düzene, ilk kadınlarınsa İslam bağırlarına basıp yavrularını sevinçten tepmelerini horon. Başka bir kolun Karaim’lerin, inmelerini Balkanlar’a ve binlerce yıl önce onlardan biri olan “Pita” ki yaşarmış tuzsuz ekmeksiz Delfi Tapınağı’nda topraktan çıkan kokuları ve gazları koklayıp, acımasız geleceğini yüzlerine sayarak insanların, asıl adı “Pythia” olan, o ninenin dalından iki bin yıl sonra bu eve inen Yezdân Hanım’ın, koca-

sının hamile bıraktığı kızını nasıl intihara sürüklediğinin inanılmaz hikâyesini anıp konuşmaya başladı boş zamanlarında hayatından bıkmış koltuklar, baş eğmiş kapılar, baygın düşmüş eşikler ve isyana hazırlanan kitaplarla birlikte; boş zamanın da o kadar çok ki, düşüncelerin bir ortaçağ salgını gibi ürkütüyorken seni, geçemedin bu monologdan yemek odasındaki çocuk takımı, hasır yemek masası, bir oturak, cüce bir yatak ve taburelere ait canlandırmalarla...

aynaydın da sen artık o sadece yansıtıyordu senin
aynalığını sana

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

Yıldırım koşarak geldi, aneeey, aneeey
aç televizyonu bulmuşlar senin katillerini
tümü Müslüman babam dedi ki biz adam
yakmazmışız, öldürmezmişiz hepsi Sün-
ni!.. Dolaşarak çırpı bacakları birbirine
uçtu geri. Sil şu sümüklerini, dedim, koca
oğlan oldun be!..

Yezdân Hanım'ı da küçük kızı Sebiyye Hanım'ı da pek mutlu eden cüce damat!.. Kısa bacaklı hasır koltuk elbette onundur. Annesinin (Yezdân'ın) şerrinden kurtardığı için cüce damatla öyle mutlu görüldüğünü düşünecektin Sebiyye'nin ama belleğin kırbacı bir anda sel gibi boşaltıyordu önüne aileden kalma o kumkuma sözcükleri; "Cüce! Cüce ama sen bakma, ne cüceydi o! Ne cüce! Ters giydirir pabucu şeytana!" Bunlarda bulurdun bir gizli suç ve ceza, tehlikeli ilişkiler ve zamanımızın bir kahramanı katılarak gülüşmelerine gölgesiymişsin gibi onların sen de dolaşıyordun aralarında cinnetin, "Ne cüceymiş o! Ne cüce!" Eşyalar! Onlarla onlar gibi konuşmayı öğrenir yalnızsa insan umudu kırılmış seni maziye o bağlar...

Kimi neşeli günlerinde (nasıl neşeli olabiliyordun) anneciğinin her gün söyleye söyleye sana da ezberlettiği tek edebi bilgisini: "Yağız atlar kişnedi meşin kırbaç şakladı..." okuyarak dolaşırdın odaları, dokunaklı, güldürürdün deli deli kendini ve duvarlar üzerindeki karıncalarla birlikte Kaban'ı; artık bir damla su yutsa hıçkırığı tutan Kaban mutfağın bir serin köşesinde su küpüyle birlikte bir ortaçağ hatırası gibi duran, tahta kapağının üzerini örten işlemeli beyaz örtüsü sarkmış, bakır maşrapası kumpas edilmiş nakarat olarak hiç rutubet almaz bu ev küplerin üzerine kuruludur derdin, aynen anneciğin gibi kurumlanarak, çünkü buranın kalfası Birinci Ayasofya'dan almıştır ilham Nikofo-ro'stan belki de yapı ustası İsidoros'tan künyesindeki tüm atalardan sonra sana kalan bu yüzden nem yoktur çürümez hiçbir

şey var ve yok olmaz yatmaktadır temelde yüzlerce binlerce küp o gün bugün soluk almakta üzerinde sayısız tümsekler halinde yaşayan yeşil karıncanın çılgınca devindiği yarılmış duvarın içine ağızları yukarı yukarı destiler dizildiğini o yüzden evin sesleri, ağlamaları, bağırımları konuşmaları gözyaşlarını ağıtları ilahi ve gazelleri bir kumsal kadar güzel yankıtıp yansıtarak olduğundan başka gösterdiğini, ahh kumsalların bu kentin kıyılarını koylarla burgaçlar irili ufaklı konakçıklarla bin kat güzelleştiren denizin her an her yerden karşımıza çıkacak kadar yakınımızda ve bol olduğunu el âleme anlatıp ardından anneciğinin pek sevdiği, “Sen bezmimize geldiğin akşam neler olmaz...” şarkısını içli içli ederdin teganni...

Hıncımla dedim, dövüyor bu adam seni, öldürecek bir gün dayaktan, bırak gel bakalım bir dava ona, kalırsın benimle, geçinir gideriz ha? Edemem onsuz!, dedi. ben onun sıcağına alıştım, sen bilmezsın!

Öyle “anneciğim anneciğim” deyip durma, bir türlü geçi-
mez çekişip dururdun rahmetliyle; yanıyor için şimdi ancak o
öldükten çok sonra onu ne çok üzdüğünü ve özlediğini düşün-
yorsun; ağabeyinin yitimiyle yatalak kalışını, dönüp gelmediği-
ni Amerika’ndan; kariyerin, sevgililerin ve derslerin! Bilmediğin
yepyeni ışıklar içindeydi bu haydutlar ülkesi! Annenin neler çek-
tiğini bu evde tıpkı şimdi senin çektiğin gibi aç gözlerin hayatı
doludizgin yaşamaya yetismekten başka bir şey görmedi ki; göz-
lerin, gözlerin toprak olacak; üstelik daha o günlerden bir geri
toplum tortusundan başka bir şey olmayan tüm aileden bir an
önce bakmıştın kurtulmaya; boşandığın eşinle birlikte, hayırsız
oğlunu da kaçırdığın gibi yoz-yosun tutan işçi sınıfının bir üyesi
olarak Alamanya’ya tek ve rakipsiz öncesiz ve sonrasız baykuş-
ulu-ana ya da Roma’nın muhteşem Ma’sı olduğunu hiç unutma-
dan yapayalnız, tek hece...

Böylece bu eski püskü dilsiz eşyalarla, ön bahçenin vaktiyle
boydan boya duvarı kat eden saatçiçeği de denilen, yaprakla-
rının koltuk altı yastıklarından çiçekleri çıkan çarkıfeleklerin
(passiflora edulis) yerini alan ve birbirine atlayan halatlarla du-
var aşırı yola kadar inen çingülü, böğürtlen ve yaban sarmaşık-
larıyla, arka bahçenin nasılsa kurumamış birkaç meyve ağacının
görüntüsünde, bir de vakit bulduğunda sana iş yapmaya gelen ve
her akşam kocasından dayak yemeye giden Hatçabla!, Rafer’in
bostanında ahırın üstündeki hücreye sığınmış yaşayan Hatçab-
la’nın can yoldaşlığında geçirdin son kadınlığını; onun tavukla-

rı, yoğurtları, süt, ayva, nar, incir, elmalarıyla yerli malı yılları olarak; ineklere ayırdığı karta kaçmışların arasından seçerdi eğri büğrü kabak, kaba saba salatalıkları, maydanozları, ev tarhanaları, erişteleri eşliğinde; yaşı olmayan bu ıssız kadına sunmuştu annenin tüm özenli giysilerini, şosonlarını, şallarını ve kürkünü, elsiz eldivenlerini; durup dururken yatağından “El öpenleriniz çok olsun yavrum!” diye uzattığı her gün yüzlerce olmayan insana öptürdüğü yüzlerce ellerini; ama o gene ıslak çamurlu şalvarı, ekose peştamalı ve üzerinden eksik etmediği kaba yün kazağıyla çalışır dururdu bostanda mutlu, kavrulmuş el ayaları, düğüm düğüm parmaklarıyla. Terlemiyor musun bu yaz gününde Hat-çabla? Yün terletmez de üşütmez de derdi.

bir geri toplum tortusundan başka bir şey olmayan tüm
ailenden bir an önce bakmıştın kurtulmaya

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

Yıldırım geldi koşarak, aneey, anam ölmüüş! dedi... Sıcaktı o gün, bostanda çapalamış patlıcanları, sulamış toprağı, çalı çırpıyı toplamış, ahıra varmış akşam inmiş, sağmış inekleri, babası döndüğünde kahveden bulmuş onu yatakta ölü, "anan öldü" demiş Yıldırım'a, yumruklamış oğlanı, ağzı yüzü kan içinde!.. Yıldırım, Yıldırım bak bana, dedin, kal benimle okuturum seni, dayak yemessin, hem de bana yardımcı olursun git gelde? Kalmam ben, ben isterim babamııı! diyerek koştu gitti futbol oynadığı arsaya, sümüklerini siiil! diye çığlık attın ardından, işitmedi seni.

Uzun süreler unuttuğun aynayı arada bir anımsıyor önünden geçerken laf atıyordun ona: Öyle olsun bakalım! Küs değilim, kızgın değilim sana; baş eğmiştin bulantının sonuçlarına, sessiz sedasız, belleğinin bir gözünde saklı bireyi taşıyarak başlamıştın yeniden yaşamaya dünyamızda Pessoa gibi. Zorunlu bir yaşıyıştı bu, tarihin yeniden akıl ötesine kilitlenmesinden doğan durumdur diyordun kapitalizmce dayatılan. O yüzden de Pessoa gibi sayılamazdı ya da tam da Pessoaydın! Bu Pessoa modası da nereden çıktı şimdi, çoğalma değil azalmaydı sendeki, ama göze almış görünüyordun tüm sonuçları, güç katıcı bir yanını sezmiştin bu silinişin; arasan da kendini arada sırada aynada, biliyordun bir daha bulamayacağını o yüzü!.. Hayır Pessoa'dan söz etmemeliydin ne ilgisi var ben olan bir karıncalı baykuşla Pessoa'nın; Kuran'da en-am, Hinducada ah-am, Asya'da es-em...

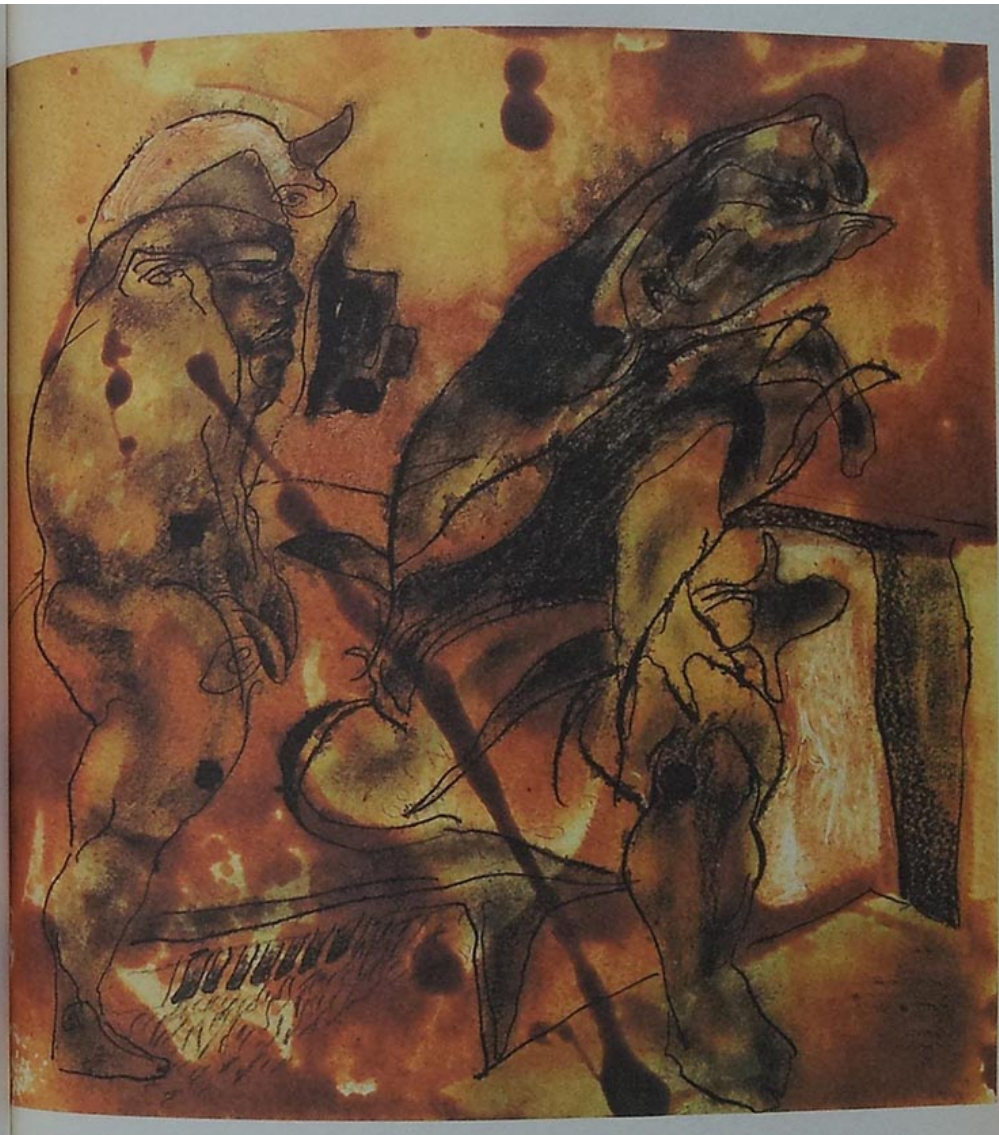
Kimi sabahlar aynanın merkezinde, en derin mağmasında boşluğun saman alevi gibi yanıp sönen kendine rastlasan da yeniden sana dönmek isteyen o deniz fenerine, durmadın hiç üstünde; hangi sana dönecektin? Aldatıcı olandan kaçmak kararını vererek bırakmıştın kendini aldatıcı olana; saman alevi olarak başlar insan, giderek ne işler açar kendi başına; göstermesindi aynalar seni. Ne demek istiyordu o saman alevi kim bilir! Belki sen de kendi kendini atlatarak oradan bir başkasıymışın gibi göz kırpmaktaydın kendine! Bambaşka biri olduğunu düşünüyordun yere göğe sığmayan ve üstünde yetmiş çeşit milletin haramı kalmışçana; sağlamalıydın adaletini bu dünyanın gene de tüm önlemleri alarak, izini sürmeliydin kendi gerçeğinin, caymamalıydın...

Gerçeğinin ve gerçeğin peşindesin her vakit hiçbir şeyin onu bozmamasını seni böylece sona doğru yaklaş-tırmasını kuruyorsun; yutulmanın sonunu seyretmeyi hak ettim diyorsun; seyretmeyi kendi biricik gerçeğini; yutanın üzerinde neyi ne kadar değiştirebildiğini, belki de hesaplaşmayı (neyle, kiminle?) işte şimdi olduğu gibi bu metni okuyanların gözü önünde insan kendi üzerine oynadığı ve oynanan oyunların içine ne kadar battığını yansızca algılayabilir miydi peki, ilerde tarihin dönüp bakacağı bir motif olmasını umut ettiği kendinin!

Sürdürdün göz ucuyla bakmayı aynaya; orada yaratılışı andıran bir tekerlek iziyle ortasından geçerken bir mil üzerinde dönen yelkovanı ve akrebiyle saatçiçeğine (çarkıfelek), sanki görünmez patlamalarla yanarken kıvılcımlar saçan zifiri karanlıktan kopup fışkırmak isteyen kendini görürdün (–yok hayır ana rahmini anımsatmak istemiyorsun şimdi kimselere ne de anımsatmak “pri-ma”yı–). Bir gün ona, aynaya (hâlâ aynanın dolunayındayım), bakmadan geçerken önünden, sevdiğin müzik parçalarından biriyle “Kreiseriana”yla seslenir gibi oldu küflü hayatına ki birden çöktün iki dizinin üstüne ve dua etmeye başladın insan aklını yaratan doğaya; sesleri sözcükleri notaları güç istencinin göz yaşartıcı yüceliğiyle gönlünün dinledin bütün parçayı o gün yerinden fırlayan ikinci kalbinin staccato’suyla dolu nargilesini dindirene kadar neler çektin...

Bir başka gün sana benzeyen ama çok daha güzel bir kadınla rastlaştın orada; süzdünüz birbirinizi, senin artık unuttuğun, hiçbir önemi kalmamış gençliğin olan meşum kadın!, seyrettin o gençliği, ne pişmanlık ne acı; dik göğüsleri, kadifemsi teni, doyulmaz cilveleri, acı alayı ve sonsuz arzularıyla istediği erkeğin başını döndürüp kendine âşık etmekten hoşlanan “kapak kızı”ydı!; gülünç! O sana sen de ona öyle uzun uzun kahkahalar attınız ki karşılıklı; o gün öyle kahhar kahkahalar yükseldi ki evinizden, çın çın çınlattınız birazdan değineceğin duvar saatinin çanından bin beter kampanalarla yeryüzünü; öyle ki Kaban, mutfaktaki yün battaniyesinin üzerinden ve nedense rıhtları yüksek tutulmuş basamaklarından bu evin sürünerek çıkıp geldi yanına ve kuyruğunu ölüm kuğusunun boynundan da zarif bir ölümle üç

Yok hayır ana rahmini anımsatmak istemiyorsun şimdi
kimselere ne de anımsatmak PRİ-MÂ'yı

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

kez çaldı yere çekerek ciğerlerine son soluğunu bu dünyanın eski aşifteliğinden kalma o hoh kahkahalar arasında.

Hayır, Hatçabla'yla nasıl ağlaştığınızı, Kaban'ın durmadan, “mutlu ölüyorum üzölmeyin” demek istediğini binlerce kez yineleyip durduğunu, can verdiği yerin nü'sünü çıkarıp oraya yerleştirdiğin yemek tasının içinde o gün bugündür mum yakmakta olduğunu, onu arka bahçeye iki ucundan tuttuğunuz battaniyeden kefeniyle nasıl taşıdığınızı, ceviz ağacının dibini depdelerin nasıl kazdığınızı sonra orada cansız gövdeyi battaniyesiyle birlikte ayakta kollarına alıp başı geriye düşmüş olarak, kapalı gözlerine son kez bakarak “les pieta” sırrıyla, onu nasıl toprağa verdiğinizin öyküsüne girişerek eve doğru yaklaşmakta olan sisi anlatmakta gecikmemelisin artık. Asıl içini acıyla donduranın belki de, battaniyeden dışarı fırlamış rikkat dolu o boz kuyruğun toprağa konur konmaz nasıl da yem olacağıydı karıncalara ve sen ölünce nasıl...

Hatırla'nın ölü yüzünü gördün yıkanırken. Göz kıvrımlarından akmış gözyaşları donmuştu şakaklarında taşlaşmış akıtmalarla, iki kaş arasını bölen derin yarık ve tüm kırışıkları silmişti ölüm. Şaraptan ve ölümden yontuktu yüzü. Ellerinin mayasalları geçmişti; iyi gelmiş olacaktı ısırgan otu, ebeğüneci, labada...

Ayna ve onun çağrıları, oyunları bitmek tükenmek bilmedi uzun süreler. Kaban'ın ölümünden sonra ne ona ne takvime baktın; bir tek işte şu duvar saatinin her tam saatlerde en yüksek perdeden çıkan sesiyle silkinerek yaşıyordun iki kalbinle birlikte tek başına artık şu at hırsızı dedelerinden kalma ve Pisa Kulesi'ni andırırsa da hiçbir yıkılma belirtisi göstermeyen bu hımış evde onların duacısı olarak, üne de, paraya da dünya nimetlerinin tümüne de sırt çevirmiş, çevirdiği sırtında ise sözüm ona “übermensch” kazılı arması uzaktan okunabilen bir kaplumbağa gibi sürüklenip giderken otların arasında geldi o telefon işte: “Dünya çapında savaş muhabiri röportaj ve fotoğraf sanatçısı...” Şanki bunca çileyi bu telefonu beklemek adına çekmişsin, hemen buyur ettin!

Yürek oynamasını mı yenmiştin bir anda o zil sesiyle, kurtulmuş muydun saplantılarından yoksa kurtulmuş gibi yapmanın gereğine mi inanmıştın? Kaban'dan ve Hatçabla'dan sonra buralarda baş edemeyeceğini mi anlamıştın? Direnememiş miydin? İnsanlar asla sonuna kadar direnemezler miydi? Yeniden mi çarpışmaya çıkacaktın bir başka uğrağına şu yaşamın? İnsanları, arkadaşlarını, geçmiş yaşantını mı özlemiştin? Çile çekmenin insana göre bir uğrak olamayacağını mı anlamıştın yoksa öyle karışık şeyler düşünmeden mi “evet” deyivermiştin bilemiyor-sun. Bildiğin şu anda, burada bahçe kapısının önünde röportaj sanatçısını beklemekte olduğundu iki kalbinin artık tekleşmeye başlayan sesiyle andante-vivace... Hayat bir çarpışma mıydı, sadece çarpışma olan bir çarpışma, bir çarpışma mı sadece! Erimiş midir Hatçabla'nın şakaklarında kalan taştan gözyaşları toprak altında?.. Ya sen? Sen nasıl öleceksin?

Yıldırım koşarak geldi, aneey! Bana para versene, top patladı, dedi. Tamam ama senin bu gün okulun yok mu? dedim. Ben öğlenciyim, dedi. Gel buraya, al şu mendili önce sil burnunu, bir daha, bir daha, şimdi bekle çantamı alayım, dedim...

Bragodiç'lerin villasının dibinde pıhtılaşarak karaya oturmuş kadavra-gemiyi andıran sisi yırtarak çıkan başı göründü önce gazetecinin. Göze batıcıydı alın, saçlar epeyi geriden başlayarak kafatasına baktırıyordu insanı. Büyükçe bir kafatasıydı bu, gözler çukurda kalmış, biri kısık, batık yüz engebeli, burun başkasınınkini alıp kondurmuşun; eğreti, genişçe sıkı, garip gülümseyişte çene ve ağız... Bu yüzü bir yerlerden tanıyorsun sanki!..

Sis yerinden kalktı; topraktan göğe doğru aykırı aykırı uçuşan siklamen rengi kar parçacıklarıyla havalandı, sardı rüzgârla ortalığı yoğunca ıhlamur çiçeği kokusu mis gibi; bu koku her yıl bu aylarda karşı bayırdaki Zeki Beylerin bahçesinden çıkar, malların bol bol çevreye saçtığı mayısları bastırır dört gün dört gece bütün köyü kaplardı. Yerde, toprak yolda gölgeler ancak René Clair'in serpebileceği...

Gazeteci, omzunda kendi boyunca bir kamera bastığı yeri inleterek bana doğru ilerleyen bir cüceydi. Elimde hazır beklettiğim ağızlıkla çakmak yere düştü!

Ayağında yüksek ökçeli, palet tabanlı postallar. Yumru yumru, tok kasları hemen göze çarpıyor gövdenin. Gringo desenli pamuklu tişörtünün üzerinde bir avcı yeleği! Yelekte birbirine paralel, sıra sıra fermuarlı cepler, cepler, cepler; silme cephanelik bir kalın adam!.. Kalın bacaklarını saran haki pantolonun üzeri bile ceplerle dolu ve omuzda kamera, omuzlar güçlü, geniş...

Çabucak toparladım kendimi:

– Buyurun! Siz O olmalısınız?

– Evet, ben O'yum!

Ses erkek, sert.

- Buyurun, içeri geçelim bir yorgunluk kahvesi...
- Yooo, yorgunluk morgunluk yok! Kahve de istemez; işimize bakıcaz hemen. Söyle bakalım şimdi... Ev bu! Bahçe bu! Bu da sen! Öyle mi? Malzemem bunlar demek?

Hoppalaa! Densiz!, dedim içimden; konuşmuyordu da pençe atıyordu sanki sözcüklerle. Koca kafasını döndürüp sağa sola, eve, çevreye uzun uzun baktı. Sözcüklerimi şaşırmadan, edebimi bozmadan alttan alarak durumu rahatlatmaya baktım:

- Malzeme mi! Bilmem arka bahçe de var, buyurun işte girin içeriye, bu ev böyle eski, dağınık ve karıncalı, artı savruk ve perişan, çarpı çözükle ve paramparça eksi köpeksiz ve pireli bağışlayın efendim kalan beni, geçin kapıdan geçin, yemek odasından da terasa ve arka bahçeye çıkılıyor, böyle böyle buyurun...

Ters ters baktı yüzüme, sırttım onu güldürmek için, aldırmadı:

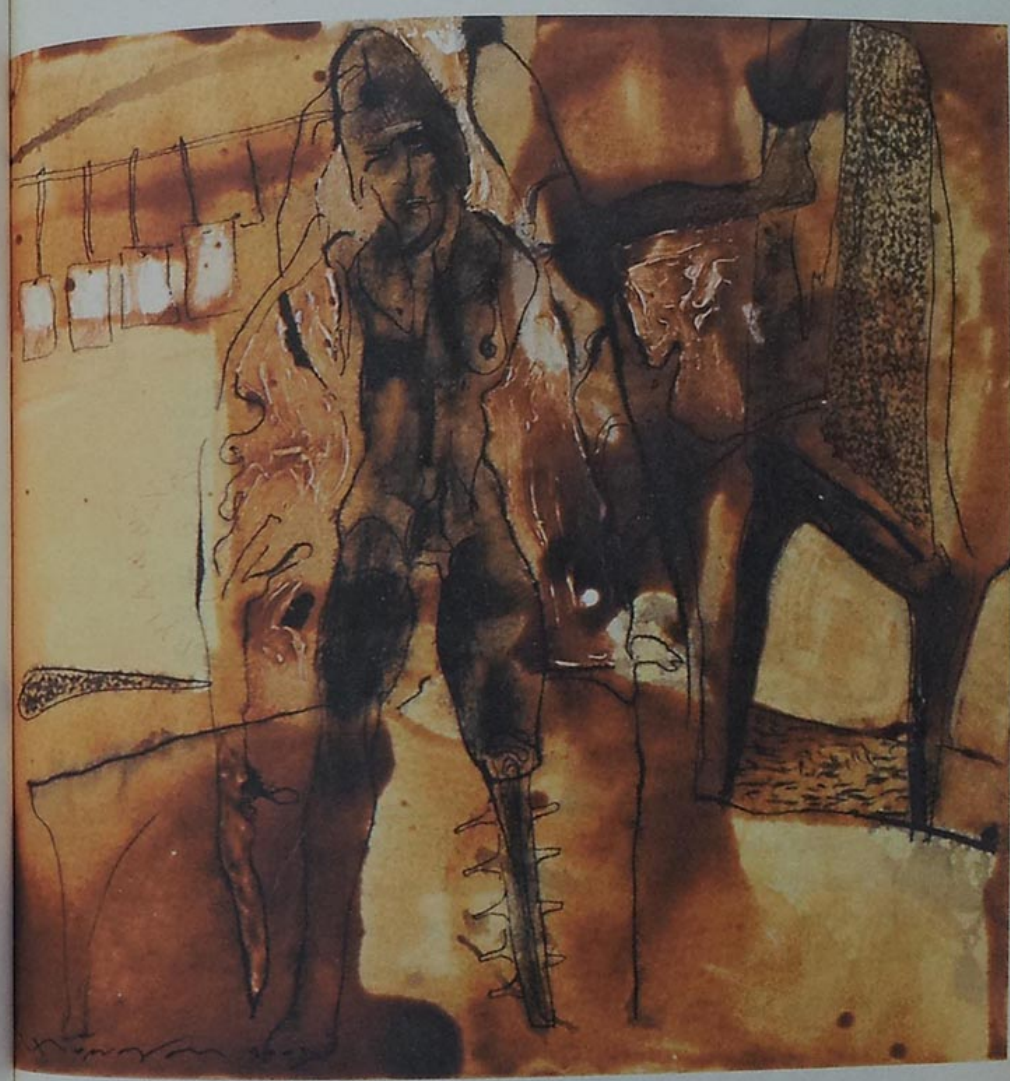
- Demek kendini kapattığın ev bu! Bakalım nasıl bir yer!..
- Bakınız efendim, eyleyiniz nazar, temaşa, nezaret ve nazır, nazıra ve falaka! dedim, gene aldırmadı... Geniş omuzların üstünde sahra topu gibi yükselen kafasını oraya buraya çevirerek arka bahçeyi ve beni uzak uzak süzdü.

- Bakıyorum çok neşelisin!

- Öyleyimdir efendim, buralar neşelidir kentin göbeğinden uzakça olduğundan, dağları da meşelidir!..

- Ben de sevmem resmiyeti! dedi. Haaa burası iyi! İyi; ağaçlar yüksek, içeride çalışmak zor, ZİRVE! ZİRVEŞİ yok bu kapalı alanların, ama dur bir daha bakayım şuraya, merdiven, merdiven de fena değil, sarmal ama kapatılmış neden?

Bu yüzü tanıyorsun bir yerlerden sanki

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

– Bilemem, iptal edilmiş bir nedenle!

– Bu da çok dik, rıhtlar,, rıhtlar yüksek! Minare merdiveni gibi, olmaz! Cami miymiş neymiş bura eskiden? Kimmiş bunun ustası?

– Nikoforos!?

Nikoforos! Her anışta mezarına yıldızlar yağdırdığım yaz geldiğinde ateşböcekleriyle birlikte... Batık çıkık yüzüne yerleştirilmiş bomboş gözlerle baktı bana aşağılardan. Ben tanımaktayım bu yüzü bir yerlerden ama nereden; kamerayı da tutuyor omzunda süngü gibi...

– Bak şimdi sadede gelelim hemen, vakit kısa. Çalışmamızı açıklıyorum: Ortaya çıkacak olan iş ikimizin yaratıcılığına kalmış bir şeydir: seninle benim; tek yanlı başarı olmaz! Aaa!, bu da ne? Bu ocak, bu ocak? Bu ocağın bacası nereye çıkıyor?

– Gökyüzüne tabii ki! Çatıdan geçip gidiyor olmalı, her baca gibi...

– Ben böyle arayış içindeyimdir her an: uyanık olmalıyım bu çalışma çok önemli benim için!

– Ebette benim için de öyle, müteyakkız olmalı! dedim, hem de mütedennis! Ve mütecevviz ve mütecessid, mütecezzi, mütedebbi, müteeddib, müteessir de olmalıyız diye saymayı sürdürdüm içimden, babamın karşısına alıp çocukken ezberlettiği...

Gözleri hep yükseklerde bir şeyler aramakta...

– Sen hep böyle neşeli misindir? Lanetin biridir, demişlerdi senin için...

Ta kendisiyimdir, lanet, namert, namiye, nalekâr ve lain... Kim bu böyle, ben ona “siz” diyorum o bana “sen” diyor, şa-

şırtmak mı istiyor beni; neden bunu gönderdiler bana; işi kısa tutmalıyım:

– Önce konuşacak mıyız? Fotoğraf mı çekeceksiniz?

Titreterek güçlü omuzlarını, çarpık çarpık sırttı ve kamera-nın altından anlaşılmaz bir özgüvenle şöyle konuştu:

– Ben öyle çalışmam, anlarsın şimdi, yarıda kaldı sözüm, anlatıyordum, benim başarım sana seninki bana bağlıdır. Ah anlıyorum seni canım! O kadar heyecanlanma, bir şey yok! Başlayalım: Heyecan tazeyken başlarım çalışmaya, sen bana aldırma... Çık şu masanın üstüne, çık ve tavana bak, hadi hadi kaçmasın esin, kaçmasın hadi, sandalyeye bas da çık, çok güzel, müthiş bir esvap bu, bu kıyafetle yerde kalamazsın, hadi sıçra sıçra yaparsın, başlıyoruz bir efsanesin sen aslında biliyor musun?

Efsane-perdaz, efsun, efsus, füsün, füsunkâr, füsüs...

İnatçı da! Şu işi bir an önce sonlandırmalıyım. Çıktım üzerine masanın bir efsaneyi yok etmek üzere, bulduktan sonra ruhsal dengemi aşağıya ona baktım ve buldum!.. Menipo bu! Menipo! Ta kendisi! Güldüm.

Sertleşerek:

– Bana bakma ve gülme!

– Başka emriniz yok mu? dedim, küstahça ben de, sanki Menipo’yu andırması suçmuşçasına adamcağızın birden kapıldım dizginleri ele geçirdiğim duygusuna.

– Tavana bak, tavanı değil de gökyüzünü görmelisin, gözlerin tavanı delip göğe ağsın, hadi hadi, bir daha, bir daha, dene “Şefkatli Meryem Ana”sın da sanki, –mış gibi mış gibi– Tanrı’nın Anası Meryem, her şeyi bağışlayan ve sevgiyle hepimizi bağrına

basan. Bütün insanlar sevgiyle iyileşir, diyen sen değil miydin? Bütün insanlar hastadır diyen, ta Amerikalarda İslam hümanizmini öğreten? Sevecenliğe susamış olanlara bir bakış istiyorum senden!.. Kaçma oradan! O avize saçların gerisinde ışımalı, olağanüstü olacak göreceksin bak, biraz daha yaklaş yaklaş, şimdi gene yukarı, göğe bakıyorsun,,, yardım et bana göğe kaldır kendini, ilahi bir teslimiyet gelmeli yüzüne!..

Gülmemi ağzımda büzerek, gözlerimi kirden isten kararmış, yer yer kabarıp dökülmüş karıncaları bol tavana diktim sevecen bir iblis olarak; tanıdım onu, tanıdım tanıdım: *Las Meninas*'ın cüce Menipo'su aynen o! ne benzerlik! Rahatladım şimdi onun kime benzediğini bilir bilmez ve nedense cüceyi görür görmez uykusundan uyanan istenç gücümü yatıştırarak diktim gözlerimi tavana; kabarmış, kaynaşan karıncaların üstünden atlayarak deldi geçti duvarları kanatlı ruhum koyuldu gök kubbenin derinliklerinde dolaşmaya... Ah sevgili Menipo!.. Sende mi sevecenlik bekliyorsun benden?.. Bir süre masanın dibinde fır dönerek bir, bir daha, bir daha, onlarca fotoğraf çekti, yerden yüzümü, anlamı nasıl yakalayabilirdi ki, ama ses etmeden bir bir dediklerini yerine getirip işi hızla bitirmek kararındaydım. "İn artık!" dedi, sarsılmaz bir buyurganlıkla, indiğimde ayaküstü röportaja başladı:

– Sen, yazar sadece yazınından sorumludur, tanıtımına düşmemeli kendinin, diyormuşun değil mi? Yazdıklarını başkaları değerlendirmiş?

– Evet, elbette!..

– Ne saçma! dedi, üzerinde tartışmaya bile değmez! Kimse kimsenin değerini bilemez, başkası neden uğraşacakmış seninle? Değerini, sen kendin biçeceksin kendine; kafalarına sokana dek ısrar edeceksin, yorulmak, çekilmek, beklemek olmaz!; kendini teslim edeceğin biri mi var? Bu konuda ısrar etme bir daha aleyhine oluyor!..

– Bu ne biçim bir röportaj? Acaba siz mi soruları yanıtlıyorsunuz ben mi?

– Fark etmez birlikte çıkacağız işin içinden!..

Dünya edebiyatı bunun aksine örneklerle dolu, bile diyemeden ona, diyemeden ona, ah beni kimse anlayamaz, kimsenin harcı değildir anlamak beni diyemeden, içimde tanımadığım yepyeni bir kırgınlık; gene de bu duygular daha çok kendime acıdığımdandır kuşkusuyla biriktirdiğim gecemi aydınlatan tirşe gözyaşlarımı ya tutamazsam derken, durdu cüce duvar saatinin önünde:

– Hahh! Bak bu saat olur işte, çok yüksekte değil ama, deneceğiz! dedi tüm yaşamını başarısız da olsa işine adanmış sevimli adamların onulmaz safiyetiyle ki bende uyandırır delice bir sevecenlik o hastalık...

– !..

– Bununla yan yana durmalısın,,, bir merdiven, merdiven yok mu bu evde?

– Olmaz mı? Var, var bir dakika!

Merdiven altından portatif merdiveni aldım uslu uslu, gelmişti üzerime iyicene o baş eğmişlik ve vurdumduymazlık insanlardan

Bakalım ben kurtarabilecek miyim seni

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

değil Kaban'dan öğrendiğim ve hiçbir dilde adını bilemediğim sanırım Türkçede de olmayan; öfkeli acımayla, hınç dolu sevecenliğin, kandırma ve avutmayla sadakatin karıştığı merhameti de andıran, yasaların, etiğin önündeki tüm riskleri de karşılamaya hazır olduğuna dair bir im; başkalarının suçlandığı senin hiç katılmadığın ters bir işi seve seve üstüne almayı andıran, belki ve ancak o yolda olgunluğun artacağı beklentisi taşıyan bir duygu...

– Var mıymış, getir getir çabuk getir! Şunu aklına sok, sanatçıyı yaratan koşullar değişti artık, kendini çekersen unutulur gidersin! Bir ara dergilerde çok güzel yazıların çıkardı sosyal araştırmaların... İşte hepsi bu!.. Şöyle yerleştir merdiveni, daya daya duvara daha yakınına; zaten yok olmaya bırakmışın kendini; bakalım ben kurtarabilecek miyim seni, gel, gel buraya, çık hadi tırman merdivene, bir basamak daha, eteklerine basma, saatin yüzü seninkiyle yan yana duracak ve sen de hani bir fresk gibi zamanın zamansızlaşması diyordun ya bir yerde; sanki eritip bir potaya dökmüşün... Ne istediğimi senden anlamalısın; tüm zamanları bir potaya eritip dökmek ve o anlamı yüzünde toplamak! Yeni bir çalışma olacak bu! Nereden bu saat böyle? Duvarlar da bomboş! İkonoklazma akımına uğramış sanki. Bir fotoğraf bile yok!

– Ben böyle buldum, böyle seviyorum duvarları bomboş, yukarıda koridorda bir ayna var. Saati tavan arasında bulmuştum, öylece taktım duvara işliyor tıklar tıklar.

– Güzel güzel! Ayna mı dedin, dur öyle tamam, yok işimiz aynayla, nereden dedin bu saat? Ay yıldızla bezenmiş dört bir yanı, çocuk desinatörler tasarlamış sanki... Tüm mekanizması

da dışarda kalmış bunun! Haah hah hay! Nasıl da işliyor hâlâ!.. Bakayım, valla doğru!

– Osmanlı için yapılmış, son halifenin hâlâ kanayan kalbi bilmem nasıl geçmiş benim atalarımın eline? Yazıyor kubbesinin ud yerinde, “Geo Clark, Leuden Hall Street London”. İngiltere’den yani.

– Tamam, saat nasıl öyle zamansızcasına yaşıyorsa zamanla yüz yüze sen de öyle duymalısın kendini orada zamansız ve mekânsız olarak; her şeyin üzerine yansıdığı boş levha, su, her şeyi içine alan; öyle bir yüz... Bakma bana, sana daha çok yardım edemem. Esvabını anımsa uy ona!.. Benzemeye çalış özel tarihine!.. Olmadı, gömül gömül kendine, konsantrasyon için yarım dakika, soluk al, derin derin soluk al... Bir ki, bir kii...

Hayır, şu şeytanı kovmalı! Özel tarihimmiş! Neler söylüyor böyle bana, ne ince şeyler, aslında ben... Ben’im, İfrah’ta Âm olan Üni, Âmsu, ah-am, esi-em, I am... Bu palyaço hortlağı; göndere göndere bunu mu göndermişler bana? Bir de kafa tutuyor!..

– Sen, sen kimsin biliyor musun? diye bağırıyorum, arsız arsız, saatin bitişiğinden atarak üstümden tüm madonnalığı,

– Biliyorum, ne olmuş ki? Senin en sevdiğin ressam Velâzquez değil miydi?

Kalakalıyorum merdivenin tepesinde öyle, sanki ruhumu okuyor hınzır. Hiç hoşlanmam ruhumun da okunmasından!

– Yaa! Tutarlı olalım...

Bir Montmartre cücesi bile değil aslında! Yok tek yapıtı bile!

– Dur şimdi kımıldama, siz yirminci yüzyılın yoğurduğu çocuklar, görünce sıkıyı kaçırsınız!

– Siz kaçıncı yüzyıldan geldiniz!

– Yok kızmak! Kafanızdaki düzeni bozacak her olaya karşı... Amannn!, oluyor şimdi, yürüyor yüzün oraya, bir şeyin üstüne atılıyor ve seviniyor ruh, çok güzel, tamam tamam böyle işte, aklına Dalı'yi getir o çözü, yoz adamı onun saatini... tamam böyle,,, tamam, tamam!..

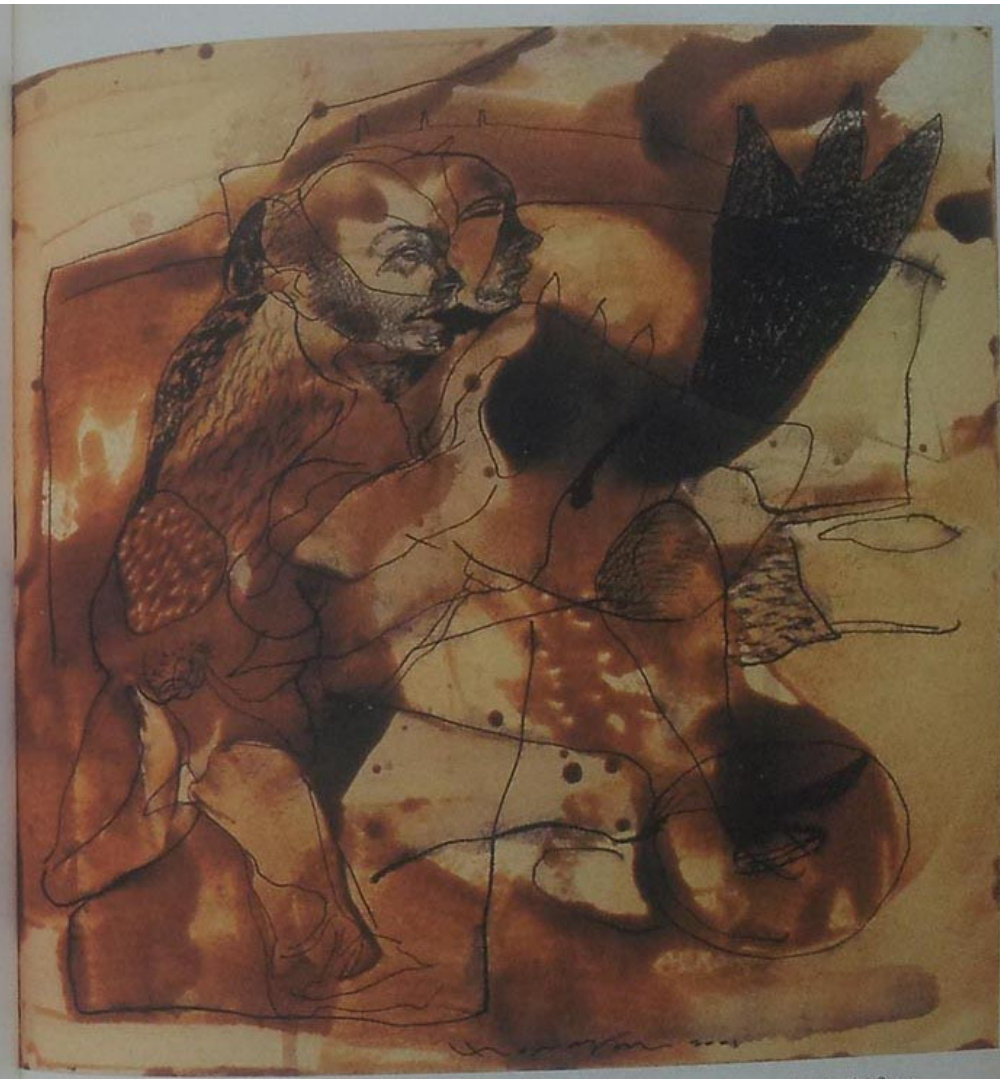
Yerlerde yuvarlanarak ve garip ünlemlerle “uvvvaqq–kuuva-aqq” kapatarak kendini kendinin üzerine, inanılmaz bir vahşetle çalışıyor; ve ben yeniden beni olgunlaştıracak bir sırta; hiç böyle bir insanla karşılaşmadığımı düşünmeye başlıyorum düşerek öteki kalbin pençesine vivace-vivace!.. Sıçıyor oraya buraya, gülüp, söylüyor, kalkıyor yatıyor dört dönüyor ortalıkta Menipo, onun bu halini seyrederken bile değiştiğimi duyumsuyorum, yüzüm saatle belki de gerçekten eşleşiyor Latin ve Arap rakamlar, armalar ve armadalar, âlemler, ay yıldızlar, kubbe ve çanlarla başka nedir onu bu denli heyecanlandıran anlamaya ona yaklaşmaya çalışıyorum, bir görebilsem şu fotoğraflarımı...

Be –Bob-Be –Bob... İn artık in harikaydın!.. Be –Bob dansa başladı, gel buraya gel, harikası, Ella Fitzgerald'dı değil mi en taptığın, oydu değil mi, hakkında yazılı olan ve yazılmamış olan her şeyi biliyorum, hah şöyle kaç sefer kaçtın kaçtın geldin, neydi o gerginlik, sarıl bana! A Tisket A Tasket... dönmeye başladık!..

Fırıldağımsı bacak numaralarıyla sürünüyordum ben de onunla yerlerde. Ellerime tutunuyor, boynuma sıçıyor, bacaklarını sırtımdan aşağı sarkıtıyor, kafasını, o sanki büyümesi aniden dondurulmuş kafasını koca bir metronom gibi bacaklarımın

arasında sallandırarak çılgınca haykırıyordu, A Tisket A Tasket, Menipo's Yellow Basket! Hiç böyle dans etmediğimi, bu bacak hareketlerini hiç bilmediğimi, hiç böyle gülüp eğlenmediğimi... Saatin çanı 12 kez vurdu, eli elimdeydi saatin dibine çökmüş olduğumuz yerde birden kucağıma atladı, uzunca, nazik bir öpüş bıraktı dudaklarıma ve sonra "Oldu oldu!" diye o vücuttan çıkması olanaksız koca bir nara attı. Bu kadar şakacı bir adama rastlamadığıma şaşmıştım hayatımda, o hayat ki tanımadığı kalmamıştır muhteşem deliler dünyasında ve ikimiz de olur olmaz her şeye gülmeye başlamıştık işte ve birleştiricidir kahkaha sonunda. Avcı yeleşine bakınca ki duruyordu üzerinde kabarık, birden Kaban'ın da yıllarca havlamadan yaşadığını anımsadım!

Birden Kaban'ın da yıllarca havlamadan yaşadığını
anımsadım

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

Menipo sıçradı, bir eli kamerasında sürekli, berikiyle benim elimi kavradı kocamandı elleri, bir cücede bu büyüklükte elle, “Koş!” dedi, arka bahçeye sürüklüyordu beni anlamıştım kestirmişti gözüne gene bir zirve, ben neye olduğunu pek de iyi bilemeden gülüyordum hâlâ kanayan kalbimle; “Artık o gerginliğin de kalmadı, artık benim makineminsin, şu işte en yüksek ağaç şu, o saatten de, masadan da daha anlamlı!” diye haykırdı ne anlam görüyorsa onların ardında, TIRMAN! dedi, “TIRMAN BÜTÜN RUHUNLA ATALARINDAN KALMA!” komutuyla geçtim tırmanışa o anda... Kim ne derse desin, sesi binlerce yıldır dünyanın rahmini elinde tutan o buyurgan ve nobran erkek sesi atalarımın kalma...

Öyle çevikleşmişim ki birdenbire sevgili okurlarım (nereden çıktı gene bu okurların) kendimi aşmışım şimdi ikinci kalbimin sınır tanımaz fokurtusuyla kaynarken ortalık, sadece ilk tırmanma dalında bir durakladım ve “Neden böyle en yükseklerle çıkmak zorundayım?!” diye soracak oldum en nazlı en yumuşak işveyle koloratur soprano olan annemle birlikte; aile dostumuz Cazip Bey’in koklasam saçlarını ta fecre kadar, utuna eşlik ettiğimiz hicazdan, hicazkâra tüm makamlarda. “O benim işim, benim sanatım, tırman sen!” dedi, dişiliğimin tarihinde bir yaparak daha çevirerek emir kipiyle, anımsatarak asıl rolümü bana ve ekledi: “Unutma bak bu senin de benim de son şansımız, sarıl tüm ruhunla hünerlerine!”

“SON ŞANSIMIZ, SON ŞANSIMIZ!” diyerek yankıdım ben de uysal bir baykuşlukla ve kaldırdım yeniden iki papağanımı gizlice bizi seyreden iki karşıt yürek; birinin dediğini öteki reddip fokurdayarak ayrı ayrı qaqalaq quqalaq-quqalaq qaqalaq sekmelerle (ah bu papağanlar, anlatmalıyım yurtlarından nasıl kaçırıldıklarını Türkiye’nin esir pazarlarına nasıl sığındıklarını bizim bahçeye bir başka öyküde hafif suluboyalı telek uçları engine lavanta rengi yakarışlarla nasıl çakıldıklarını) ve buldum bu sözlerde hayatımın hakiki cilvesini sevgili okurlarım tam neydi karşılığı çıkaramasam da ruha, hiçliğe, aynaya, bulantıya, isten-ce ait püf noktasının orada yattığını son şansımız, son şansımız bilmemle ve saplanmasıyla sözcüklerin kan kırmızı (alourges purpura), Guillaume Tell’in elmasına beynimin, uzun eteklerimin ayaklarıma dolanacağına falan aldırmadan, yukarılara doğru attım kendimi artık bir ağaç yüzücüsü gibi baltayla haçtan stilize edilmiş desenli derisiyle ve yavru maymun neşesiyle, kadın-ruh-gövde titreşimiyle o daldan bu budağa sıçrayıp hoplayarak o çubuktan bu fışkına işittikçe deklanşörün trik trik’lerini döne döne uçuyordum bir doruktan öteki doruğa!.. Evet doğru söylüyordu Menipo, son şansımızdı bu birliktelik bizim, son şansımız ikimizin; ah demek ki o da kritik noktadaydı; sanatsal uskurun yol ayrımında...

Aşağılara baktığımda görünmez olduğunu algıladım samansı yorgun toprağın, Menipo ağacın dibinde söbe bir aylayla kendi çevresinde dönen bir topaıttı, asılmaktaydı kamerasına ve geli-yordu sesi savsak bilyelerle: “Yeter, ne oldu orada son şansımız,, seni göremez oldum!.. Kamaştı gözlerim; hiçbir şey göremiyo-

rum, dur artık! Ayna gibi parıldıyor orası! Dön, geri dön, dön geri!.. Göremez oldum seni!.. Söz vermeler / yeminler / öpüşlerimiz...”

Bir süre daha kendimi tutamayarak ilerledim, yükseldim yükseldikçe öyle kolaydı ki yükselmek biricik okur sanki ağaç çıkmıştı ağaç olmaktan da peri şeylerin arkamdan kaldırdığı eteklerimle göksel bir merdivenin hafif basamaklarıyla uçuşan bir kapıdan varıyordum marifetullahı ki bir göz attığımda şu yana, “arabaya bindirirlerken hafifçe aralanan tabut”tan görünenler gibi: köyün incecik buğuyla örtülmüş minaresi, Hatçabla’nın taşsız yattığı bakmaya kıyamadığım maşatlığın bitişiğindeki taş mektebin ufacık toprak avlusunda hostes üniformaları içinde mavimsi biçimlerle çiçek dürbününde oynaşan minik öğrencileri, kentin son ufuklarına yayılmış barakalarla kondular, onlarla zifafa irili ufaklı çimento yapılar, minareler, gök kafesleri, tenekeler, yılanlar gibi sürünen motorlu taşıtlarıyla bu acayip yaratık kent’in doğurduğu her uzantıyı kesen ahtapotumsu büküşlerle gördüm Bragodiç’lerin bir kolu denize varan uçsuz bucaksız hurma bahçelerini...

Dinledim bu çöl bahçesini, kumlarından kesintisiz çınlamaların süzüldüğü! Hurma ağaçlarının arasında kalan geniş mermer avlunun ortasına karınca sürüsü gibi üşüşmüş adamlar yerdeki bir şeyi –ne olduğunu anlayamadığım– belki de kendilerinden doğan milyonlarca karıncanın oluşturduğu dev bir karıncayı boğazlıyorlardı yeşil bereli, çizmeli bir parmak çocuk acı yeşil bir

hortumla su sıkıyordu ortalığa kolum gibi ama su kocaman nefti dalgalar halinde akan kanı tutuşturuyor arıtamıyordu bir türlü; kum emiyor olmalıydı akani, darbeler altında debelenirken insan sesini andıran dev çığırtı karışıyordu çölün yasasına. Ne ki indi yarasa kanadı biçiminde yapraklardan kalın bir perde gözlerime ve ne kadar uğraşsam da aralamaya kuru dalları bir daha göremedim bu manzarayı ama aynı anda ufkumdaki enginde, yavaş yavaş solan günün kan kırmızısında (phoinious-puniceus) bir EL-MA parıldadı; kopardım ve dişledim; yusuvarlak, sert, sulu! Menipo'nun "Ne olursun in artık!" diye yalvaran sesi geldi aşağıdan, bu tonla ilk kez sesleniyordu bana kulaklarıma inanamadım.

Daha da tepelere çıkmayı düşündüm bir ara sevgili okurlarım, istesem elimdeydi bu fırsat, -fırsat sözcüğü de en açık bayağılığıdır bu dünyanın tıpkı "sevgili okurlarım" diye tutturan yazarlar gibi- göstermek üzere marifetlerimi ama bence daha da tepe diye bir şey yoktu anladım; ben çıkmak istedikçe, tüm tepelere egemen olduğunu sanan ve marifetlerimle alay eden yalancı tepeler vardı ve tek başına sonsuzluğa doğru alabildiğine yükselmenin acıklı ve aşağılayıcı anlamıyla karşılaştım orada, çünkü gökyüzü de yeryüzü de ayaklarımızın altındaydı ve Bragodiç'lerden gelen o çınlama esiyordu yüzümde hacı yağlı küf kokusuyla sarmallaşmış, kalın.

O kokuyu duyardım bir de Pera'nın arka sokaklarında, bir arkadaşımın işlettiği "kafe-bar"a giderken, kara çarşafli kadınlarla sıkça karşılaştığımız karanlık sokakta, barın karşısına attığı battaniyeyi mesken tutmuş bir keş, seslenirdi bize: "Sefil bur-

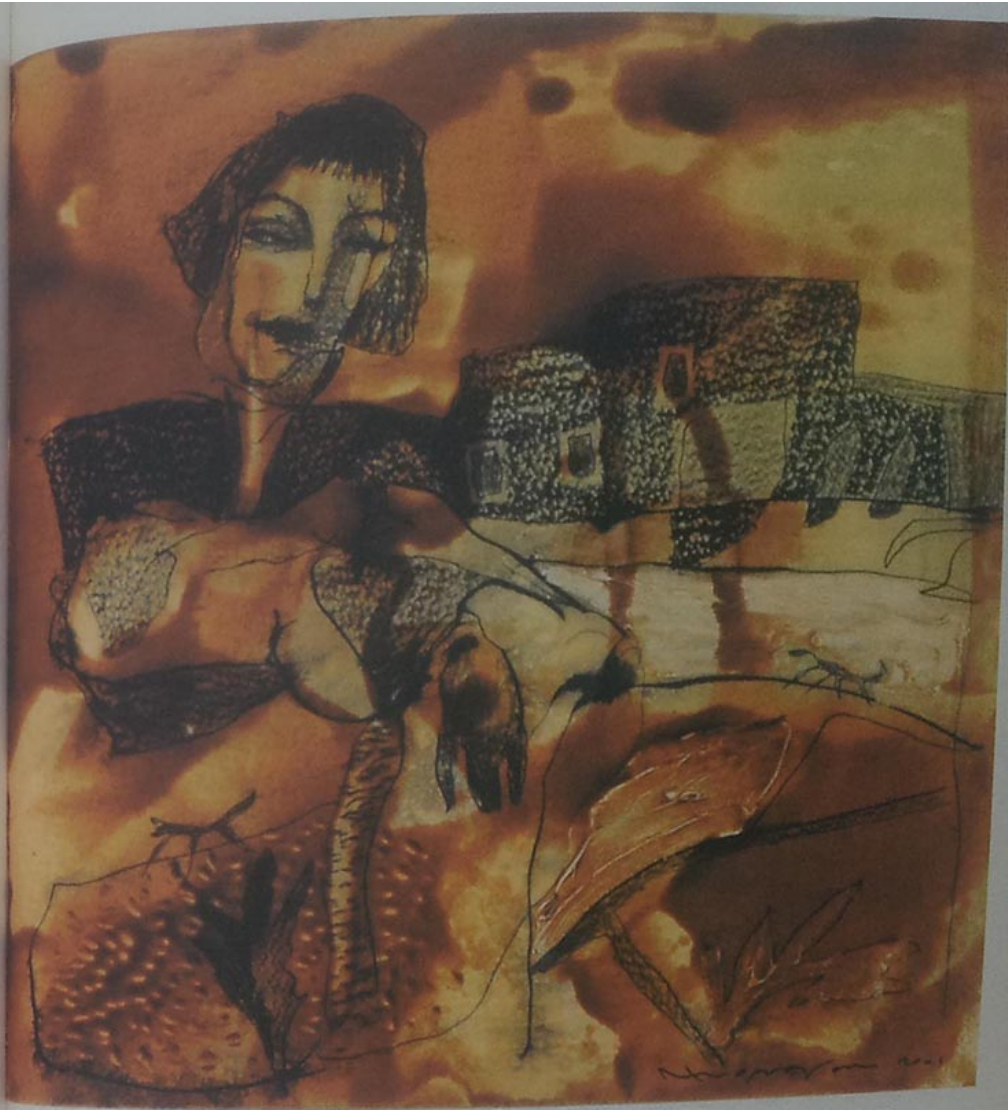
juvalar!” Atardım çamurlu battaniyeye ne varsa cebimde, alırdı ve bağıırdı daha yüksek sesle: “Sefil burjuva!”

Ah yasalara karşı gelmeyi öneren devrimci çağrı, geçmişin senin! Zorlu çabalarla kazandığın şu yerden caydıramayacaklar seni. Katharsis niteliğinde hızlı bir kurtuluş özlemi! Ama dünyayı böyle mutsuz da kabul edemiyorsun! Karıncalar, karıncalar! Kim çoğaltıyor ölümü!

İnişe geçtim; zordu çıkışa göre. Sanki ağaç uğraşıyordu dönüşümü engellemeye; uzun çabalarla tutunduğum ikinci dalda sallanıyordu parçaları esvabımın. Sandaletlerimi fırlatıp attım; bu kez ayaklarımın içiyle dışıyla, tabanlarımla uygun dalları yoklaya yoklaya denedim inişi kışın kışın. Çıkarken ayrımına varmamıştım ama bu ağacın gövdesi cilalanmışçasına pürüzsüz, kaygan ve ılıktı ve olanaksızdı bu baş döndürücü yükseklikten inmek. İşte o zaman baş üstü, ellerim önde yukarı bacaklarım, kafa üstü kayarak inmekten başka çarem olmadığını anladım. Menipo'nun sözleri çınliyordu kulaklarımda: "Bu bizim son şansımız! Bu bizim son şansımız!" Kol bacak ve ruhumla birlikte elmayı ve canımı dişime taktım ve doladım ağacın gövdesini kendimle bu kez bir kadının sararcasına erkeğini umutsuzca ve artık uzun bir süredir sesi soluğu kesilmiş aşağıda beni bekleyen Menipo'ya doğru çıktım ömrümün son yolculuğuna hiç aklımdan çıkarmadan hurma bahçelerindeki çınlamayı...

Görüyordum kendimi: kafam uzayıp incelmışti önümde; gözlerimse iki yana ayrılıp arkamda bitişiyor benim değil de bir başkasını, –kılavuzumu– izlercesine bedenime gösteriyordu yol; onu tuhaf devinimlerle kâh sıkıp gevşeterek, kâh büzüp yumuşatarak yönlendiriyordu. Ruhum, şimdiye kadar hiç bilmediği bir kıvraklıkla ağacı onun bileziğiymişim gibi sarıyor, içine alıp bırakıyor ve kolayca süzülüyordu aşağılara. Yapraklar hoş bir hışırtıyla pullarımı sıyrıyor, keskin budaklara, geçit vermez dağlara rastladığımda karnımı çekip istediğim yükseltide hörgüçlenerek atlıyordum üzerinden engellerin. Kimi zor kavşaklarda kuyruğumu sicim gibi fişkınlara sarıp geriyordum bedenimi. Böylece ini-

Çözer çözmez gördüm adamın boylu boslu biri olduğunu

21,9 x 21,9 cm.
kâğıt üzerine mürekkep,
soya sosu,
kurşunkalem,
yağlıboya, vernik

şim de çıkışım kadar kolaylaştığında, ruhsal fiziksel ve zihinsel enerji uyumunu sağladığında istencim ağzımdaki elmanın kenarından “atissket atassket” nağmesiyle ıslık çalmaya başladım.

Bir süre sonra girdi Menipo iyice görüş alanıma. Göz göze geldik. Sönmüş, uzanmıştı yere yan yana kamerasıyla bir boyda... Kayarak ona daha yakın bir dala geçtim ve elmayı ağzımdan sol elime alıp tek elim boşlukta, halatlaştırdığım gövdeme bir düğüm atıp, Beşiktaş iskelesinin çımacısı gibi fırlattım alt dala ve bu durumda poz verdim Menipo'ya. Kıpırdamadan ve gözlerine inanamadan bakıyordu bana. Kaydım biraz daha bollaştırarak kendimi aşağıya sonra kuyruğumla tutunduğum daldan karnımı göğsümü ve başımı çözüp, havaya kaldırarak geçtim hilal durumuna ve bedenimi iyice ona doğru uzatarak sundum elmayı: “Hadi ama, kaçırma artık bu fırsatı!” dedim, en koloratur işveyile. Büyülenmişçe davrandı makinesine. Az ötede ceviz ağacını mesken tutmuş bir cırcırböceğinin birbirine sürttüğü kanatlarına makinesinin sesleri bindi: –kilt –kilt –kilt –kilt... makine sustuğunda cırcırın bağırtiları sürmekteydi karışmış Bragodiç’lerin çınlamalarına.

Çözdüm halatı; kendimi kendime çektim ve elmayı hayranlıkla beni seyreden adamın eline tutuşturdum. Dışledi. İçerde kampana iki kez vurdu, bir olmuştu saat. Atladım toprağa yanına onun, Menipo da kucağıma sıçradı. Yüz yüze durduk, gözlerine baktım, yakından bakınca öne eğdiği gözlerine yeşili ceviz kabuğu gibi zehirli, sütle dolu, esmer teni elindeki elmanın kabuğunca kan kırmızı (phoinious-puniceus), burun delikleri kovuk kovuk, içleri kıvılcımla dolmuş dudakları kalın sarımsı dişleri üzerinde

titreyerek perdelendi. Ben de eş durumdaydım... Birbirimize bakarak soluyup durduk bir süre. Dayanamayan ben oldum, “Konuş!” diye yapıştırdım onu kendime, yeleğinin, pantolonunun cephanelikleri geldi elime, elmayı fırlattı attı. “Senin ağzından girip kuyruğundan çıkarım ben!” dedi ve gülmeme fırsat vermeden kaptı dilimi. Bir süre yaban otların üstünde boğuştuk; vardı inanılmaz bir gücü: hayatımdan hiç böyle erkek geçmediğini düşündüm ve çözdüm saçlarımı birden; çözer çözmez gördüm adamın boylu boslu biri olduğunu sonra ona durmadan “Sevgilim, kocacığım, bir tanecik Menipom, cücem benim!” diye fısıldadım...

Sonunda haki rengi kadife pantolonunun kısıcık fermuarını yukarı çekti. İlk kez görüyormuşça süzdüm erkeğimi. Tanrı Zeus’un kafasından bin yıllık ana tanrıçayı yeniden yaratması gibi doğurmuştu bir kez daha beni; Asya’da es-em, Hinduca’da ah-am, Vedalar’da aum, Mısır’da t-ama kitap olan tanrıçayı.

Cırcırın kesilmişti sesi; sona ermiş miydi kendini yakma süreci? Ölebilmiş miydi? Belli olmuyordu cırcırların ölümü; bir süre geçince kanatlarını birbirine sürterek intihara kalkışıyorlardı dirilip duruyorlardı yeniden ölümü gerçekleştirebilmek için, hâlâ hiç anlam veremediğim, hiç olmayı, ölümü!

Menipo’nun sütlü gözleri benimkilerin dibine çengel attı uzunca bir süre, bozmadım ben de bu romantizmi, sonra mutlu ve kendine güvenli bir erkeğin sesiyle sordu:

- Kim verdi o elmayı sana!.
- Allah!
- Allah mı!?

- Başka kim olabilirdi ki orada?
- Sen Allah'a inanmazsın ki!
- Öyleyse?
- !

Sustuk, sonra ben Athena'ma yüzsuuyu dökerek ve bakarak hicabımla harap otlara birlikte yamyassı ettiğimiz:

- Nasıldı sence? dedim, "Meryem'in Gebelik Müjdesi"yle poz vererek.

- Olağanüstüydü, çok ses getirecek bu çalışma, başardık, başardık!!! diye coştı...

- "Ya başar ya öl!" öyleyse! dedim.

İçeride kampana altı kez vurdu, üçtü saat. İncinmemiş, küsmemiş taklidiyle sürdürdüm:

- Hadi gel artık, bir yorgunluk kahvesi içelim.

Uzatıyordum annemin binlerce elini yerde hâlâ beni dikizleyen cüceye sevecenlikten de öte bir cömertlikle yatalak annemin olmayan insanlara uzatıp "El öpenlerin çok olsun yavrum!" diye...

- Bağışla beni kalamam, karım bekliyor evde! Beş çayını her vakit onunla içeriz! dedi.

Ah, sefil burjuva! diye geçirdim içimden istemeden, bırakarak onu ağacın altında içeriye yürüdüm; evin ön bahçeye de arka bahçeye de açılan kapılarını kilitledim.

Karıncalarla birlikte, rıhtları yüksek tutulmuş merdiveninden yukarı katına çıktım iğrenç atalarımın, koridorun başında ge-

rili bekleyen aynaya bakmadan bir yumruk indirdim merkeze, şangırdadı, koridorun ucunda, ön bahçeye bakan yatak odama girdim; onun da kapısını kilitledim. Parça parça olmuş esvabımı, lime lime olmuş mor kadife yeleşimi çıkardım, düzgünce katladım yerleştirdim sandığa; sandığı da kilitledim.

Sarma ipek işlemeli, siyah muslinden askılı Chanel giysimi geçirdim kırışmış tenimin üzerine. Sanatsal bir şey görmeden sevişemeyen son sevgilimin, bazen, “Infanta Marie-Thérèse saçlım benim!” diye, bazen “Sevgilim bu akşam Matisse’in kadınlarını andırıyorsun” diyerek üstüme kapandığı kösnüyü seyrettim bir süre önümdeki yatakta parfönler, mırıltılar, kimsede bulamadığım dokunmalarla ve günlerce en görkemli sevişmesini gerçekleştirdiğimizi sandığımız dünyanın şimdi rahmetli olan sonsuz özlemiyle uzandım ıssız yatağa.

Neden sonra ulumalar, iniltiler, çınlamalar, havlamalar ve ezan sesleriyle dolu uykumun arasında, kitarayla söylenen yaşlı bir şarkı eşliğinde patlama ve haykırışlar arasında ismimle çağrıldığımı işittim ama kalkıp bakmadım.

Zenîme'ydi adı. Zaman zaman kederli, derin yeislere kapılmış bulurdum onu, zaman zaman neşeyle taşmış kırıp geçirirdi gülmekten insanı. Güzelliği silinmemişti büsbütün. Lokma gözlü, uzun boylu, incecik, düzgün vücutlu; kadınsı çizgileri yerindeydi hâlâ. Tuhaf kostümlerle dolaşırdı evin içinde. Hayatının herkese kapadığı bir noktası bir gizi, gerçek bir acısı olmalıydı bence, ama yine de dolu dolu yaşamış, dünyanın her bir yerinde sevgilileri olmuş; gözü arkada kalmamış, güçlü bir kadına benziyordu.

Zenîme Hanım'ın oturma odası ya da salonu sanki orta yerde ulu bir çınar varmış da onun tüm yaprakları sonbaharın gelişiyle kuruyup dökülmüş gibi yerlere serilmiş yazılı yapraklarla doluydu. Kâğıtlar da kim bilir ne uzun süre orada öylece kalmışsa onlar da sararmış solmuşlardı.

Bir gün "Al götür onları artık gözüm görmesin!" dedi, ikramda bulunurcasına bana! Zenîme Hanım, ad falan koymamıştı kitabına. Cüce adını ben koydum.

Zenîme'ydi adı...

Leylâ Erbil